

บัตรพุธบุของ คบไกยบ้ากไหบ การวิเคราะห์และ ตีความจากหลักฐาน ใหม่ทางพัฒนาศาสตร์

เสมอชัย พูลสุวรรณ

1. ปัญหาและข้อสับสน

“บรรพบุรุษของคนไทยมาจากไหน?” ถู
เหมือนจะเป็นประเด็นคำถามสำคัญ ซึ่งได้รับ¹
ความสนใจอย่างสืบเนื่อง 从 นักวิชาการหลัก
หลายสาขาวิชาลดรอนศึกษาที่ผ่านมา¹. หลักฐาน
ทั้งทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีบ่งบอกถึง²
การเริ่มขึ้นมา มีอำนาจทางการเมืองของผู้นำชาว

¹ สำหรับรายละเอียดของทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของบรรพบุรุษของคนไทย รวมถึงของภาษาและวัฒนธรรมไทย ที่เคยมีผู้เสนอไว้ ได้มีผู้รวบรวมไว้เป็นระเบียบดีแล้ว, ควรดู: วินัย พงษ์ศรีเพียร. 2525. “บรรพบุรุษของคนไทยมาจากไหน”. ใน รวม
บทความประวัติศาสตร์, 5 (มิถุนายน): 1-53; กานุจัน ละอองศรี. 2528. ถิ่นกำเนิดของคนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม;
และ ประเสริฐ ณ นคร. 2530. “ประวัติศาสตร์สมัยก่อนไทยเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”. ใน คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง (สุจิตต์ วงศ์เทศ
บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม. หน้า 2-9.

ไทย² ในหลายอาณาจักรบนผืนแผ่นดินใหญ่ของ เอเชียอาคเนย์ (สุโขทัย, ล้านนา, ล้านช้าง, เชียงรุ่ง และอยุธยา)ได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้ระยะเวลา เพียงประมาณหนึ่งศตวรรษ, ระหว่างปลายพุทธ ศตวรรษที่ 18 ถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 19, โดย ที่ก่อนหน้านี้ ดินแดนแถบนี้อาจถูกครอบครอง โดยคนพื้นเมืองที่พูดภาษาในตรรกะลอมอญ-เขมร (Mon-Khmer ethnic groups) เป็นหลัก³.

ตรรกะลภาษาไทยประกอบขึ้นด้วยภาษาถิ่น จำนวนมาก ซึ่งสามารถจัดจำแนกได้โดยภูมิศาสตร์ทางภาษาศาสตร์ออกได้เป็นหลายกลุ่มย่อย⁴, และ เคยกระจายอยู่ในเขตภูมิศาสตร์ที่กว้างขวาง ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของผืนแผ่นดินใหญ่เอเชีย อาคเนย์, ทางเหนือขึ้นไปถึงดินแดนทางตอนใต้ ของประเทศไทย และทางตะวันตกถึงรัฐอสังหาริมทรัพย์ ประเทศอินเดีย⁵; ลักษณะร่วมของภาษาไทยท้องถิ่น เหล่านี้ เช่นการมีคำพห์ร่วมตรรกะ (cognates)

เป็นจำนวนมาก และระบบไวยากรณ์ที่คล้ายคลึงกัน บ่งบอกถึงการสืบทอดเนื่องมาจากการประบูรุษเดียว กันในอดีต ซึ่งคงถือกำเนิดขึ้นมาในบริเวณใด บริเวณหนึ่ง และแพร่กระจายออกไปจากที่นั้น;

การแยกตัวจากกันทางภูมิศาสตร์ของกลุ่มชน ที่เคยพูดภาษาเดียวกันไปอยู่ภายใต้เงื่อนไขทาง สังคมและวัฒนธรรมของการใช้ภาษา ตลอดถึง การมีภาษาแ渭ล้อมที่แตกต่างกันออกไป ใน ที่สุดก็สามารถทำให้ภาษาพูดซึ่งมีจุดกำเนิดที่ เดียวกัน เกิดวิวัฒนาการแตกแยกออกเป็นภาษา ถิ่นต่างๆ ได้มากมาย.

ในปัจจุบันมีทฤษฎีทางภาษาศาสตร์อยู่หลาย ทฤษฎี⁶ ให้ข้อเสนอที่ต่างกันออกไป เกี่ยวกับถิ่น กำเนิดดังเดิมของภาษาตรรกะไทย, แต่ส่วนใหญ่ก็ จะจำกัดวงถิ่นกำเนิดของภาษาตรรกะตั้งกล่าว ให้อยู่ในบริเวณตั้งแต่ตอนใต้ของประเทศไทย ลงมาถึง ตอนบนของเอเชียอาคเนย์แบบภาคเหนือของลาว

² เพื่อความสะดวกบางประการ ในบทความนี้จะขอใช้คำว่า “ไทย” (พิมพ์ตัวเอง) ในความหมายเฉพาะถึงเชื้อสายและชาติพันธุ์ไทยในเอเชียอาคเนย์ (ยกเว้นกรณีที่ได้ระบุคำขยายเพิ่มเติม เช่น ไทยลือ หรือ ไทยเขิน), และใช้คำว่า “ไทย” (พิมพ์ตัวตรง) ใน ความหมายถึงภาษา วัฒนธรรม และชาติพันธุ์ไทย โดยรวม.

³ Coedes, G., 1968. *The Indianized States of Southeast Asia* (edited by W.F. Vella and translated by S.B. Cowing). Kuala Lumpur: University of Malaya Press.

⁴ อาจถูรายละเอียดการจัดจำแนกภาษาตรรกะไทยได้ใน: เรืองเดช บันเขื่อนขัติย์. 2531. ภาษาถิ่นตรรกะไทย. กรุงเทพฯ: โรง พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. หน้า 1-152.

⁵ LeBar, F.M., Hickey, G.C. and Musgrave, J.K., 1964. *Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia*. New Heaven: Human Relations Area Files Press.

⁶ ดูเชิงอรรถที่ 1, 4 และ 11; Chamberlain, J.R., 1972. “The origin of the southwestern Tai”. *Bulletin des Amis du Royaume Lao*, 7-8: 223-243; _____, 1975. “A new look at the history and classification of the Tai languages”. In *Studies in Tai Linguistics in Honour of William J. Gedney*. Bangkok: Central Institute of English Language, Office of State Universities.

และเวียดนาม, ซึ่งในบริเวณหลังสามารถพูดภาษาไทยกันได้เป็นจำนวนมาก.

ถึงปัจจุบัน เรายังไม่มีหลักฐานชัดเจนพอที่จะระบุลงไปได้ว่า ภาษาตระกูลไทยได้แพร่กระจายลงมาสู่พื้นที่ส่วนใหญ่ของເອເຊີຍາຄນົມເຮັດຕັ້ງແຕ່ເມື່ອໄດ ແລະດ້ວຍວິທີກາຣອຢ່າງໄຮ.

ถ้าหากจะอ้างตามเนื้อความในตำนานโบราณฝ่ายล้านนาและล้านช้างเบรื่อง⁷ ก็คงพอกล่าวได้ว่า อาจมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยอาศัยປະປນอยู่กับคนพื้นเมืองพากมอยุ-ເຂມราชทางตอนเหนือของประเทศไทยและลาวขึ้นไปมานานแล้ว, โดยกลุ่มคนไทยเหล่านั้น มีผู้นำที่เก่งกาจ และสามารถรวมตัวกันเป็นบีกແຜນ จนก่อตัวขึ้นมาเป็นรัฐไทยได้ก่อนหน้าพุทธศตวรรษที่ 18 เป็นเวลานาน.

ส่วนได้ลงมา คือบริเวณตอนกลางของເອເຊີຍາຄນົມ ກີໄດ້ມີຜູ້เสนอความเห็นໄວ້ເຊື່ອກັນວ່າ ຄົມມີກຸລຸ່ມชาຕີພັນຫຼຸ້ມໄທ ແກຣກປະປນอยู่บ້າງແລ້ວກັບພວກມອຍຸ-ເຂມ ທີ່ເປັນກຸລຸ່ມชาຕີພັນຫຼຸ້ມຫຼັກຂອງກຸມົມກົດຕະກຳ ກ່ອນໜ້າກາຮົດເກີດຂຶ້ນຂອງຮັສສູໂທຍ້ເປັນເວລານານ, ທັງນີ້ໂດຍอาศัยຫຼັກສູນຈາກກາຣົວເຄຣະທີ່ດ້ວຍຄຳໃນຈາກໂປຣາດດ້ວຍຫຼັກເກຣະທີ່ກາງກະຊາດສຕຣ, ທັງຈາກເຈັນລະ ຂອມ ພມ່າ ແລະ ຈາມ, ທີ່ມີກຳລັວງສິນ

“ชาສຍາມ” ອັນຈາກໝາຍຄົງກຸລຸ່ມชาຕີພັນຫຼຸ້ມໄທຍ່ອງຢູ່ບ້າງ⁸.

แม้อาจยอมรับได้ในระดับหนึ่งว่า ມີກຸລຸ່ມชาຕີພັນຫຼຸ້ມທີ່ພຸດภาษาໄທຍ່ອງຢູ່ບ້າງແລ້ວໃນເອເຊີຍາຄນົມ ນານກ່ອນໜ້າພຸຖະສຕວຣະທີ່ 18 ຕອນປລາຍ, ແຕ່ຈາກຫຼັກສູນທີ່ໄດ້ກ່າວມາກີ່ອາຈປະເມີນໄດ້ແຕ່ເພີ່ງວ່າ ກຸລຸ່ມໜ່າເລັ່ນນັ້ນຮັມຕັກນອຢູ່ຄ່ອນຂ້າງໜາແນ່ນເຄພາະທາງຕອນນັນຂອງກຸມົມກົດຕະກຳ ສ່ວນທີ່ໄດ້ລັງມາຄົບບິວເວັນຕອນກາລາງຂອງເອເຊີຍາຄນົມ ຄົມມີກຸລຸ່ມชาຕີພັນຫຼຸ້ມໄທເປັນຈຸກຸລຸ່ມນ້ອຍເທົ່ານັ້ນ ໂດຍປະປນອຢູ່ກັບພວກມອຍຸ-ເຂມຮີ້ງເປັນກຸລຸ່ມชาຕີພັນຫຼຸ້ມຫຼັກ.

ດ້ວຍເຫດຸດັ່ງກຳລ່າວ ກາຣີ້ນມາມີອຳນາຈາກການເມືອງຂອງກຸລຸ່ມຄົມໄທຍ່ອງຢ່າງດ້ອນຂ້າງໜັບພລັນໃນຊ່ວງຕັ້ງແຕ່ປລາຍພຸຖະສຕວຣະທີ່ 18 ລົງມາຄື່ງປລາຍພຸຖະສຕວຣະທີ່ 19, ພຣອມ ຖໍງ ກັບທີ່ເກີດກາຣແພ່ງ ກະຈາຍຂອງກາຫາແລະວັດນ໌ຮຣມໄທຍ່ອງຢ່າງກວ້າງຂວາງເກືອບດົດທັ້ງກຸມົມກົດຕອນກາລາງຂອງຜົນແຜ່ນດິນໄຫຍ່ເອເຊີຍາຄນົມ ທີ່ເປັນອຸ່ອ່າຍຮຣມເກ່າແກ່ຂອງສາຍວັດນ໌ຮຣມມອຍຸ-ເຂມມາກ່ອນ, ຈຶ່ງເປັນປຣາກກົດຕະກຳທີ່ກາຈະຫາຄໍາອືບໝາຍໄດ້, ແລະຄົງເປັນສາເຫດຸດຫຼັກປະກາຮົດທີ່ ທີ່ກຳໃຫ້ກວິຈາກກາຮົດຕ້ອງພາກັນຂວາງຂວາຍ ດັ່ນຫາຄື່ນກຳນົດ

⁷ ເຊັ່ນດຳນານສິ່ງທີ່ມີກຸມາຮົດຕະກຳ ພົມຄວາມດ້ານຫຼັກສູນ ແລະວັດນ໌ຮຣມເຮືອງບຸນເຈື່ອງເປັນຕົ້ນ ທີ່ແຕ່ລະເຮືອງມີກຸລຸ່ມສຳວັນ; ດ້ວຍຢ່າງຂອງງານວິເຄຣະທີ່ດຳນານແລ້ວນັ້ນອາຈາຫາອ່ານໄດ້ຈາກ: ມານີຕ ວັລິໂກຄມ. 2521. ສຸວຽນກຸມົມຍ້ອງທີ່ໄທເນ. ກຣຸງເທິພະ: ສຳນັກພິມພົມກາເວກ; ແລະ ຈິຕຣ ກຸມົມສັກດີ. 2519. ຄວາມເປັນມາຂອງຄໍາສຍາມ ໄທຍ ລາວ ຂອມ ແລະ ລັກສົມະກາທັງສັງຄົມຂອງຂໍ້ອໜ້າພົມ. ກຣຸງເທິພະ: ມຸລືນິຫຼືໂຄຮກກາຮົດຕາມສາມັກສັງຄົມມາສຕຣ ແຫ່ງປະເທດໄທຢູ່ບ້າງ ສ່ວນຂ້ອວິພາກຍີຕ່ອງແລ້ວນັ້ນ ຄວາມ ວິນຍ ພົມຄວີເພີ່ຍ. 2525. “ບຣາພບ່ຽນຂອງຄົມໄທຢູ່ບ້າງໃຫຍ່”.

⁸ Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 190; ຈິຕຣ ກຸມົມສັກດີ. 2519. ຄວາມເປັນມາຂອງຄໍາສຍາມ, ມັນ 32-169.

ดังเดิมของบรรพบุรุษของคนไทย ซึ่งดูคล้ายกับจะเป็นผู้บุกรุกเข้ามาใหม่เหล่านั้น.

ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่งานเขียนเกี่ยวกับความเป็นมาของคนไทยก่อนหน้าที่จะเข้ามาสู่อาเซียนฯลฯชั้น⁹ ซึ่งเขียนขึ้นโดยหมออสอนศาสนาและนักวิชาการชาติตะวันตกที่ได้มีโอกาสเดินทางขึ้นไปสำรวจถึงบริเวณทางตอนเหนือของพม่า ต่อเนื่องไปยังจีนทางตอนใต้และพบว่ามีกลุ่มคนพื้นเมืองซึ่งพูดภาษาในตรากฎาไทยเป็นจำนวนมาก อยู่อาศัยบนดินแดนเหล่านั้น.

งานเขียนดังกล่าวได้นำประเด็นไปสู่ความคิดหลักที่ว่า คนไทยน่าจะเป็นเชื้อชาติ(race) เก่าแก่อยู่ในประเทศจีน ซึ่งมีอารยธรรมรุ่งเรืองมาก่อนพวkJin, ต่อมาก็ถูกพวกจีนรุกราน ทำให้ต้องอพยพถอยร่นลงมาทางใต้อย่างเรื่อยๆ จนถึงที่มั่นสุดท้ายบนดินแดนประเทศไทย คือได้ก่อตั้งอาณาจักรน่านเจ้า

ขึ้นบนที่ราบสูงตอนกลางของมณฑลยูนนาน; ครั้นถึงพุทธศตวรรษที่ 18 อาณาจักรน่านเจ้าก็ถึงกาลต้องล่มสลายลงด้วยการรุกรานของกองทัพพวกมองโกล ทำให้คนไทยต้องอพยพครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่งลงมาทางใต้ สู่ดินแดนอาเซียนฯลฯ.

อาจ เพราะทฤษฎีนี้ได้ให้คำอธิบายที่สอดรับเป็นเหตุเป็นผลกันได้ดี กับปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมครั้งใหญ่ในอาเซียนฯลฯ ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ต่อเนื่องกับพุทธศตวรรษที่ 19 จึงได้รับการยอมรับด้วยดีจากนักวิชาการรุ่นอาวุโสของไทยจำนวนมาก¹⁰, ซึ่งก็ได้มีส่วนตอกย้ำปลูกฝังความคิดเช่นนี้จนเกิดเป็นความเชื่อที่แพร่หลายขึ้นในสังคมไทย.

ในแวดวงวิชาการ ทฤษฎีคนไทยอพยพมาจากน่านเจ้าเป็นเรื่องที่ถูกเลียงกันมาโดยตลอด¹¹ และอยู่ในสถานภาพที่ถูกสั่นคลอนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ, โดยนักประวัติศาสตร์ที่ศึกษา

⁹ ตัวอย่างเช่น: Terrein de la Couperie. 1885. "The Cradle of the Shan Race". In *Among the Shans*. London; Parker, E.H., 1891. "The Early Laos and China". *China Review*, 19(2): 67-106; Dodd, W.C., 1923. *The Tai Race, Elder Brother of the Chinese*. Iowa: Cedar Rapids; และ Wood, W.A.R., 1959. *A History of Siam*. Bangkok: Chalermnit Bookshop.

¹⁰ ตัวอย่างเช่น: ประภาศิริ. 2478. วิเคราะห์เรื่องเมืองไก่เดิม. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์; ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. 2492. แสดงบรรยายพงศาวดารสยาม. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา; อนุมานราชชน, พระยา. 2513. เรื่องของชาติไทย. พระนคร: ประจักษ์วิทยา; วิจิตรวาทการ, หลวง. 2513. งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย. พระนคร: โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก; วิจิตรมาตรา, หลวง. 2510. หลักไทย. พระนคร: สำนักพิมพ์สารสนเทศวาร์ด; และ ขาว สุขพานิช. 2521. "ถินกำเนิดและการอพยพของแห่ไทย". ใน อันุสรณ์ศาสตราจารย์ชร. สุขพานิช (คุณวุฒิณุพาน สนิทวงศ์ และ วุฒิชัย มูลศิลป์บรรณาธิการ). พระนคร: แสงรุ่งการพิมพ์.

¹¹ ดูข้อถกเถียงเหล่านี้ เช่น: Mote, F.W., 1964 (2507). "Problems of Thai prehistory". สังคมศาสตร์ปรัชญา. 2(2): 100-109; ___, 1966 (2509). "Symposium on the prehistory of the Thai people". สังคมศาสตร์ปรัชญา ฉบับพิเศษ 3: 26; และ Gedney, W.J., 1965 (2508). "Review of J. Marvin Brown, from ancient Thai to modern dialects". สังคมศาสตร์ปรัชญา. 3 (2): 107-112.

เอกสารโบราณของจีนได้พากันคัดค้านอย่างหนัก แน่นว่า อาณาจักรน่านเจ้าก่อการรุกรานของพวกมองโกลในพุทธศตวรรษที่ 18 ไม่ใช้อำนาจักรของคนไทย, แม้อาจจะมีคนไทยอยู่บ้างก็คงเป็นชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นหนึ่งในจำนวนของคปประจำบoplเมืองหลายหลาภชาติพันธุ์ของอาณาจักรเท่านั้น, รวมถึงการถูกรุกรานโดยพวกมองโกลก็ไม่ได้ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของกลุ่มชาติพันธุ์ใดๆ จากน่านเจลลงมาทางใต้อีกด้วย¹².

แม่ทุษฎีน่านเจ้ามีแนวโน้มที่อาจจะต้องตอกไปในที่สุดจากการค้นพบและตีความหลักฐานใหม่ๆ ที่เพิ่มมากขึ้นก็ตาม, แต่ก็คงถือเป็นเพียงความลับแคล้วครั้งหนึ่ง ในการแสวงหาคำอธิบายปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในเอเชียอาคเนย์ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 เท่านั้น, โดยที่ตัวโจทย์ปัญหาเดิมยังคงอยู่ และความลับเหลือของทุษฎีน่านเจ้าก็ไม่ได้เป็นข้อพิสูจน์ที่เพียงพอว่า บรรพบุรุษทางวัฒนธรรมและภาษาของคนไทยคือคนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียอาคเนย์ ซึ่งไม่ได้อพยพเคลื่อนย้ายมาจากที่ใด.

ในทางตรงกันข้ามกับทุษฎีน่านเจ้า ได้มีนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งเสนอความคิดเห็นที่ต่าง

ออกไปว่า บรรพบุรุษของคนไทยอาจไม่ได้อพยพเคลื่อนย้ายมาจากที่ใด แต่ได้สืบทอดสายมาจากคนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียอาคเนย์ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์, ทั้งนี้โดยอนุมานจากหลักฐานทางโบราณคดีที่ปั่งบอกให้ทราบว่า ได้มีผู้คนอยู่อาศัยอย่างสืบเนื่องมาแล้วบนดินแดนแหลมทอง อย่างน้อยก็ตั้งแต่หลายพันปีที่ผ่านมา.¹³

อย่างไรก็ตี ตระรากะและการตีความหลักฐานในทฤษฎีหลังนี้ โดยตัวของมันเองก็ไม่สามารถปั่งบอกอะไรได้มากไปกว่าที่ว่า “ได้มีผู้คนชี้แจงประกอบด้วยหลาภชาติพันธุ์ อยู่อาศัยในภูมิภาคนี้มาเป็นเวลานานแล้ว, โดยไม่สามารถยืนยันได้อย่างชัดเจนว่า คนไทย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลัก มาแต่ดั้งเดิม (ในทางตรงข้าม หลักฐานทั้งด้านอารยธรรมและประวัติศาสตร์ศิลปะดูจะยืนยันตรงกันว่า วัฒนธรรมของพากมอยุ-เชมร และจาม เป็นกระแสร์วัฒนธรรมหลักในบริเวณตอนกลางและชายฝั่งทะเลตะวันออกของภูมิภาคมาก่อน), รวมถึงมิได้เสนอคำอธิบายใหม่ใดๆ ที่กระจางชัด ถึงสาเหตุและกลไกที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายของภาษาและวัฒนธรรมไทย อย่างกว้างขวางและค่อนข้างฉับพลัน ในบริเวณตอนกลางของเอเชียอาคเนย์ เช่นหลังจากพุทธศตวรรษที่ 18 ตอน

12 เดินทางลีฟาน. 1989(2532). “บทวิเคราะห์ว่าด้วยชนชาติไทยอพยพลงมาทางใต้รวม 7 ครั้ง”. วารสารธรรมศาสตร์, 16(3): 45-55.

13 ส่าหรับทุษฎีทำนองนี้ดูได้จาก: สุจิตต์ วงศ์เทศ. 2527. คนไทยไม่ได้มาจากไหน? กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจ้าพระยา; _____, 2529. คนไทยอยู่ที่นี่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลป์วัฒนธรรม; _____, 2530. คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลป์วัฒนธรรม; และ ทักษิณ อินทโยธा. 2534. ใครคือเจ้ากี่นั่น? แม่น้ำเจ้าพระยาและด้ามขวนทอง เมื่อ 2,000-3,000 ปีก่อน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.

กลางลงมา.

ปัญหาใหญ่ประการหนึ่ง ในการค้นคว้าและวิเคราะห์ถึงถี่น์กำเนิดของบรรพบุรุษของคนไทย เกี่ยวกับการยึดถือในข้อกำหนด (assumption) ที่ไม่สู้เหมาะสมอย่าง ซึ่งทำให้เกิดความสับสนขึ้นกับการตีความหลักฐาน และขาดซึ่งระบบและระเบียบในการศึกษาโดยตลอด.

ข้อกำหนดดังกล่าวคือการผูกความสัมพันธ์แบบตายตัวระหว่างบรรพบุรุษทางเชื้อสาย (biological ancestors) กับบรรพบุรุษทางชาติพันธุ์ หรือวัฒนธรรม (ethnic ancestors) ของคนไทย ว่าจะต้องเป็นคนกลุ่มเดียวกันเท่านั้น; ดังนั้นเมื่อได้ที่กล่าวถึงบรรพบุรุษของคนไทย ก็จะครอบคลุมความหมายในทั้งสองนัยยะซึ่งผูกติดกันอยู่ อย่างเช่นเมื่อเชื่อว่าถี่น์กำเนิดของภาษาตระกูลไทยอยู่นอกบริเวณประเทศไทย ก็หมายความว่าบรรพบุรุษทางเชื้อสายของคนไทย จะต้องอพยพมาจากดินแดนภายนอกประเทศไทยตามไปด้วย หรือถ้าหากเชื่อในทางตรงกันข้ามว่า บรรพบุรุษทางเชื้อสายของคนไทยปัจจุบัน อยู่อาศัยบนดินแดนประเทศไทยมาแล้วดังเดิมตั้งแต่ยุคก่อประวัติศาสตร์ ก็จะเข้าใจตามไปโดยอัตโนมัติว่า ผู้คนสมัยก่อน

ประวัติศาสตร์ของภูมิภาคนี้ต้องเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไทยด้วย และจำเป็นต้องปฏิเสธความเห็นที่ว่าเคยมีพากมอยุ-เขมรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักที่ครอบครองดินแดนแถบนี้มาแต่เดิม เป็นต้น.

การยึดติดกับข้อกำหนด这般นี้ ซึ่งจะเป็นข้อกำหนดที่เป็นจริงหรือไม่ยังไม่จำเป็นจะต้องพิจารณา กันตรงนี้ ทำให้ส่วนใหญ่พากันละเลยการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้สำหรับการเปลี่ยนแปลงชาติพันธุ์ด้วยกลไกทางวัฒนธรรม ซึ่งก็เคยมีตัวอย่างอยู่บ้างแล้ว จากงานศึกษาทางมนุษยวิทยาภาคสนามตั้งแต่เมื่อหลายสิบปีก่อน¹⁴ ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นต้องเกิดการเคลื่อนย้ายเข้ามาแทนที่ผู้คนกลุ่มเดิมด้วยคนกลุ่มใหม่.

ปัญหาใหญ่อีกประการหนึ่ง คือยังคงมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนกันอยู่มากในบรรดาผู้ที่สนใจเรื่องความเป็นมาของคนไทยว่า การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างประชากรหรือกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยวิธีการทางชีววิทยาเพื่อพิสูจน์ถึงถี่น์กำเนิดของบรรพบุรุษของคนไทย อาจเป็นสิ่งที่ไม่น่าเชื่อถือกันมากนัก¹⁵ โดยส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการยึดติดกับความคิดที่ว่า วิธีการดังกล่าวเป็นความพยายามแสวงหาลักษณะเฉพาะของเชื้อชาติ

¹⁴ Condominas, G. 1990. *From Lawa to Mon, from Saa' to Thai*. Canberra: The Australian National University.
(หนังสือเล่มนี้แปลจากบทความภาษาฝรั่งเศส ที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาแล้วนานก่อนหน้านี้)

¹⁵ ถ้าความเห็นต่อองค์กรทางชีววิทยาทั้งหมดที่ผ่านมาใน: วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2525. “บรรพบุรุษของคนไทยจากไหน”. หน้า 4.

บริสุทธิ์ที่อาจไม่มีอยู่จริง¹⁶. เพื่อแก้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เช่นนี้ มีปัญหาเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยหลายประเด็น ซึ่งผู้เขียนจะขอพิจารณาเป็นรายประเด็นไป.

เริ่มแรก โครงสร้างความเข้าใจร่วมกันก่อนว่า การที่จะ “พิสูจน์” ถึงความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย (biological affinities) ระหว่างประชากรหรือกลุ่มชาติพันธุ์ใดๆ ก็ตาม จะสามารถทำได้ก็โดยอาศัยการเปรียบเทียบด้วยหลักฐานทางชีวิตศาสตร์โดยเฉพาะทางพันธุศาสตร์เป็นหลักเท่านั้น; เราไม่สามารถจะใช้ล้ำพังแต่หลักฐานทางภาษา วัฒนธรรม และโบราณคดี สำหรับจะยืนยันความสัมพันธ์ดังกล่าวได้โดยตรงอย่างมั่นใจ, นอกจากจะใช้เป็นหลักฐานแวดล้อมประกอบสำหรับอธิบายว่า ทำให้ความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นจึงมีรูปแบบอย่างที่ได้ตรวจสอบ; ทำนองเดียวกัน เราไม่สามารถใช้หลักฐานทางชีวิตศาสตร์ตรวจสอบถึงถี่น้ำเนิดของภาษาและวัฒนธรรมได้โดยตรง นอกจากจะใช้ประกอบกับหลักฐานทางด้านภาษาศาสตร์, มนุษย์-วิทยา, ประวัติศาสตร์ และอื่นๆ, ทั้งนี้เพราในบางกรณี ภาษาและวัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่จำเป็นต้องเกิดควบคู่ในอัตราเดียวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางพันธุกรรมของประชากร

(ซึ่งเป็นผลมาจากการอพยพเคลื่อนย้ายและแต่งงานข้ามประเทศ).

ประเด็นที่สอง ความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางชีวิตศาสตร์นั้น กับปัจจัยหลายประการ, เป็นดังนี้ว่า : ความเที่ยงตรงของเทคนิควิธีการทั้งในสนา� และห้องปฏิบัติการ, จำนวน markers ที่ตรวจสอบได้, ตลอดถึงวิธีการสุมและขนาดของตัวอย่าง, จึงจำเป็นต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป “ไม่สามารถกล่าวคุณได้ว่าทั้งหมดไม่น่าเชื่อถือ”.

สำหรับประเด็นสุดท้าย ก็ต้องขอทำความเข้าใจอีกเช่นกันว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างทางโครงสร้างพันธุกรรมระหว่างประชากร เป็นการตรวจวัดระดับความสัมพันธ์ทางเชื้อสายระหว่างประชากรว่าใกล้ชิดหรือห่างกันเพียงใด โดยไม่มีข้อจำกัดว่าประชากรที่ศึกษาจะต้องเป็นกลุ่มโดดเดี่ยว (isolated populations) หรือกลุ่มผสม (mixed populations), ดังนั้นวิธีการเช่นนี้จึงไม่มีความเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งสิ้น กับการแสวงหาลักษณะเฉพาะของเชื้อชาติที่บริสุทธิ์.

เท่าที่ได้กล่าวมาทั้งหมด คือการปูพื้นฐานให้เห็นถึงความเป็นมาของปัญหา และความยุ่งยากสับสนที่มีอยู่ ในกระบวนการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับถี่น้ำเนิดของบรรพบุรุษของคนไทย. ประเด็นหลักที่งานศึกษานี้จะได้นำเสนอต่อไป

¹⁶ ดู กาญจน์ ละอองศรี. 2528. ถี่น้ำเนิดของคนไทย. หน้า 46-47, ซึ่งเป็นข้อวิพากษ์ต่องานศึกษาของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุค แสงวิเชียร ในการเปรียบเทียบลักษณะโครงกระดูกของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์กับมนุษย์ปัจจุบัน (สุค แสงวิเชียร. 2519. “รายงานขั้นต้นถึงลักษณะของโครงกระดูกมนุษย์สมัยใหม่ที่พบที่หมู่บ้านแก่ จังหวัดกาญจนบุรี”. สังคมศาสตร์ปรัชญา ฉบับพิเศษ, 3 (มิถุนายน): 34-35.).

ประการแรก เป็นความพยายามที่จะ “พิสูจน์” ถึงถี่น้ำหนึ่งเดียวของบรรพบุรุษทางเชื้อสายของคนไทย ด้วยระเบียบวิธีการทางพันธุศาสตร์, และประการที่สอง เพื่อนำเงื่อนไขที่ได้จากข้อสรุปส่วนแรกไปใช้ร่วมกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ วิทยา สำหรับอธิบายปรากฏการณ์แพร่กระจายของภาษาและวัฒนธรรมไทยอย่างกว้างขวาง และค่อนข้างฉับพลันในเอเชียอาคเนย์ ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ถึง 19.

2. หลักการทางพันธุศาสตร์ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างประชากร

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างประชากรหรือกลุ่มชาติพันธ์ด้วยวิธีการทางพันธุศาสตร์ประชากร (population genetics) อยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลความถี่ของอัลเลล (allele frequencies) ด้วยหลักทางคณิตศาสตร์และสถิติ¹⁷.

ลักษณะทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิต คือ ลักษณะที่พ่อแม่สามารถถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานได้โดยผ่านกระบวนการสืบพันธุ์และปฏิสินธิ, ที่เห็นได้ชัดเจนก็อย่างเช่นสีตา สีผิว และลักษณะของเส้นผม, หรือที่เห็นได้ยากขึ้นไป ต้องอาศัยการตรวจสอบในห้องปฏิบัติการ ก็อย่างเช่น ชนิดของหมู่เลือด, ชีโนโลจิกิน, โปรตีน และเอนไซม์ในเลือด เป็นต้น.

ลักษณะที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมทั้งหมดถูกควบคุมด้วยยีน (genes) ซึ่งอยู่ในโครโมโซม (chromosomes) ภายในนิวเคลียส (nucleus) ของเซลล์, ทั้งเซลล์ร่างกาย (somatic cells) และเซลล์สืบพันธุ์ (sex cells - อสุจิในเพศชาย และไข่ในเพศหญิง). คนปกติทุกๆ คนมีจำนวนโครโมโซมเท่ากันในนิวเคลียสของเซลล์ร่างกายแต่ละเซลล์ คือ 46 แท่ง, ในจำนวนนี้แต่ละแท่งจะมีคู่ของมัน ซึ่งมีรูปร่างหน้าตาเหมือนกัน เรียกว่าโ Malone กัสโครโมโซม (homologous chromosomes); ดังนั้นหากนับโครโมโซมเป็นคู่ก็จะได้ 23 คู่ ในจำนวนนี้มีโครโมโซมพิเศษอยู่หนึ่งคู่ เรียกว่าโครโมโซมเพศ ในเพศหญิงจะมีรูปร่างหน้าตาเหมือนกัน (xx) ส่วนในเพศชายจะมีลักษณะแตกต่างกัน (xy)

โครโมโซมแต่ละแท่งประกอบขึ้นด้วยสารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ (DNA - deoxyribonucleic acid) ซึ่งเป็นโมเลกุลสายยาว; บนสายของดีเอ็นเอซึ่งยาวมากนี้จะมีบางช่วงทำหน้าที่ควบคุมลักษณะของสิ่งมีชีวิต; เราเรียกช่วงดีเอ็นเอที่ทำหน้าที่เช่นนี้ว่ายีน, โดยที่ในโครโมโซมแต่ละแท่งจะประกอบขึ้นด้วยยีนจำนวนมาก. ในโครโมโซมที่เป็นคู่โ Malone กัส ก็จะประกอบด้วยยีนชุดเดียวกัน, ดังนั้นในเซลล์ร่างกายแต่ละเซลล์จึงมียีนอยู่สองสำรับซึ่งทำหน้าที่เดียวกัน.

ในกระบวนการแบ่งเซลล์เพื่อสร้างเซลล์สืบพันธุ์ โครโมโซมที่เป็นคู่โ Malone กัส กันจะถูกแยกให้อยู่

¹⁷ ดูรายละเอียดได้ เช่น: Mielke, J.H. and Crawford, M.H., 1980. *Current Developments in Anthropological Genetics* (Vol. 1: Theory and Methods). New York: Plenum Press.

กับคนละเซล, ดังนั้นในเซลสีบพันธุ์แต่ละเซลลึงมีโครโมโซมอยู่เพียง 23 แท่ง ซึ่งทั้งหมดมิได้เป็นโครโมโลกัสกัน และมียินในโครโมโซมเพียงสำรับเดียวเท่านั้น. เมื่อเกิดการปฏิสูติ ซึ่งก็คือการรวมตัวกันของนิวเคลียสของเซลลสีบพันธุ์เพศหญิงและชาย โครโมโซมที่เป็นคู่โครโมโลกัสกันก็จะกลับมาอยู่ด้วยกันอีกในเซลลูก ทำให้ลูกมียินครบทั้งสองสำรับ, สำรับหนึ่งมาจากพ่อ ส่วนอีกสำรับหนึ่งมาจากแม่, เป็นวงจรเช่นนี้เรื่อยไป.

ยืนที่อยู่บนตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งของโครโมโซมที่เป็นคู่โครโมโลกัสกัน จะทำหน้าที่ควบคุมลักษณะเดียว กันของสิ่งที่มีชีวิตดังที่ได้กล่าวมาบ้างแล้ว, ตัวอย่างเช่น ยืนที่ควบคุมการสร้างเอนไซม์ G-6PD (glucose-6-phosphate dehydrogenase) ซึ่งเป็นเอนไซม์ชนิดหนึ่งที่พบในเซลเม็ดเลือดแดง ก็จะอยู่ที่ตำแหน่งเดียวกันในโครโมโซม x ทุกๆ แท่ง เป็นต้น.

บางครั้งยืนที่ควบคุมลักษณะเดียว กันอาจมีความแตกต่างกันได้บ้าง ซึ่งเกิดจากกระบวนการผ่าเหลาหรือกลایพันธุ์ตามธรรมชาติ (gene mutations) ทำให้ยืนในแต่ละตำแหน่งของแท่งโครโมโซมที่เป็นคู่โครโมโลกัสกันอาจมีได้หลายรูปแบบ; เราเรียกว่า ยืนซึ่งมีหลายรูปแบบเหล่านี้ว่า เป็นอัลลีล (alleles) ของกันและกัน, ยกตัวอย่าง ก็ เช่น ยืนที่ควบคุมหมู่เลือดในระบบ ABO ประกอบด้วยอย่างน้อย 4 อัลลีล คือ A_1 , A_2 , B, และ O (เราอาจรวม A_1 และ A_2 เรียกว่า A), ดังนั้น คนแต่ละคนในประชากรก็จะมีคู่ของอัลลีลใน

ระบบ ABO เป็นแบบใดแบบหนึ่งในจำนวน 6 แบบ ต่อไปนี้: AA, BB, OO, AB, AO และ BO, ซึ่ง ถ้าหากในประชากรได้ประชากรหนึ่งของมนุษย์ มีอัลลีลเหล่านี้มากกว่า 1 แบบ ก็แสดงว่ามีความหลากหลายทางพันธุกรรมของระบบหมู่เลือด ABO เกิดขึ้นในบรรดาสมาชิกของประชากรนั้น.

ความหลากหลายทางพันธุกรรมในประชากรมนุษย์ วัดได้ด้วยความถี่ในประชากรของอัลลีลต่างๆ ในตำแหน่งยืนต่างๆ ในโครโมโซมทั้ง 23 คู่; ข้อมูลเหล่านั้นบอกให้เราทราบถึงโครงสร้างทางพันธุกรรม ซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะตัวสำหรับแต่ละประชากร และแตกต่างกันไปในระดับต่างๆ กันในบรรดาประชากรที่ศึกษา, ซึ่งเรา มีวิธีเชิงปริมาณสำหรับคำนวณและเปรียบเทียบได้.

โดยทางทฤษฎี ความถี่ของอัลลีลในประชากรจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากช่วงอายุหนึ่งสู่อีกช่วงอายุหนึ่ง ถ้าหากว่าประชากรนั้นมีขนาดใหญ่ (มีจำนวนสมาชิกเป็น infinity) และมีการแต่งงานแบบสุ่มภายในประชากร, รวมถึงไม่มีพลังภายนอกมาผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความถี่ของอัลลีล; เราเรียกประชากรในภาวะเช่นนั้น ซึ่งตามปกติก็มักจะมีอยู่แต่ในทางทฤษฎีเท่านั้น ว่าอยู่ภายใต้สมดุลของ Hardy-Weinberg.

ประชากรของสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ ส่วนใหญ่เป็นประชากรขนาดจำกัด (finite populations) จึงไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้สมดุลดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา, และขนาดของประชากรที่จำกัด ก็สามารถทำให้ความถี่ของอัลลีลเกิดการเปลี่ยนแปลงได้

แบบสุ่มจากชั่วอายุหนึ่งสู่อีกชั่วอายุหนึ่ง; เราเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า random genetic drift. จะขอยกตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์นี้ดังนี้ สมมุติให้ประชากรเริ่มต้นของเรามีขนาดใหญ่ ถูกแบ่งออกเป็นประชากรย่อย ๆ จำนวนมาก, ซึ่งแต่ละประชากรมีขนาดจำกัด และเป็นประชากรโดดเดี่ยว (isolated populations) คือหมายความว่ามีการแต่งงานเกิดขึ้นได้เฉพาะระหว่างสมาชิกภายในประชากรย่อยเดียวกันเท่านั้น, เมื่อเวลาผ่านไป ความถี่ของอัลลิลในแต่ละประชากรก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบสุ่มจากชั่วอายุหนึ่งสู่อีกชั่วอายุหนึ่ง, (รวมถึงจะมีการกลายพันธุ์แบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นสมอยู่ภายในประชากร) ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างประชากรย่อย ๆ เหล่านั้นเพิ่มมากขึ้นทุกที, โดยปริมาณความแตกต่างที่ตรวจพบ ก็จะสัมพันธ์โดยตรงกับระยะเวลาบันทึกแต่ที่ประชากรถูกแยกออกจากกัน. ความแตกต่างทำงานของนัยน์ออกถึงความสัมพันธ์ทางเชื้อสายระหว่างประชากร หรือระหว่างชนิด (species) ของสิ่งมีชีวิตได้

นอกเหนือจาก random genetic drift แล้ว ก็ยังมีพลังภายนอกอื่น ๆ อีกหลายแบบที่สามารถทำให้ความถี่ของอัลลิลในประชากรเปลี่ยนแปลงไปได้, ที่สำคัญก็คือการคัดเลือกในธรรมชาติ (natural selection) และการอพยพเคลื่อนย้าย (migration) ที่ทำให้เกิดการแต่งงานข้ามระหว่างประชากรที่มีความถี่เริ่มต้นของอัลลิลแตกต่างกัน.

การคัดเลือกในธรรมชาติเกิดขึ้นได้ เมื่อ

อัลลิลต่าง ๆ ของยีนตำแหน่งเดียวกันสามารถส่งผลที่แตกต่างกันต่อความสามารถในการอยู่รอดและเจริญพันธุ์ของบุคคลที่มีอัลลิลเหล่านั้นอยู่, อัลลิลที่ส่งผลให้บุคคลปรับตัวได้ดีกว่า ก็จะเพิ่มความถี่ขึ้นในประชากร ขณะที่พวกที่ด้อยกว่าก็จะถูกลดความถี่ลง จนถึงอาจหมดไปในที่สุด; ดังนั้นความถี่อัลลิลบนบางตำแหน่งยืนของประชากรได้ประชากรหนึ่ง ก็อาจคล้ายคลึงกับที่พบในอีกประชากรหนึ่งได้ ถ้าหากประชากรทั้งสองตกลอยู่ภายใต้ภาวะแวดล้อม ที่ทำให้เกิดการคัดเลือกต่อไปนั้นแบบเดียวกัน; ตามปกติ ในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย (biological affinities) ระหว่างประชากร เราชจะหลีกเลี่ยงไม่ใช้ความถี่ของอัลลิลเหล่านั้นสำหรับการวิเคราะห์, เช่นอัลลิลที่ทำให้เกิดไข้โนโกรบินชนิดผิดปกติแบบต่าง ๆ เป็นต้น, ทั้งนี้ เพราะความคล้ายคลึงหรือแตกต่างของความถี่ที่พบ อาจขึ้นกับอิทธิพลของภาวะแวดล้อมในการคัดเลือก โดยไม่จำเป็นต้องแสดงถึงความเกี่ยวข้องทางเชื้อสายระหว่างประชากร.

สำหรับการแต่งงานข้ามประชากร ซึ่งเป็นผลมาจากการอพยพเคลื่อนย้าย จะส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงความถี่อัลลิลในประชากร ยอมขึ้นอยู่กับสัดส่วนของสมาชิกในประชากรที่ได้อพยพเข้ามาใหม่ และความแตกต่างของความถี่เริ่มต้นระหว่างประชากรดังเดิมทั้งสอง; ยกตัวอย่างเช่นถ้าหากเชื้อว่าบรรพบุรุษทางเชื้อสายหลักของคนไทย ตั้งแต่แบบสิบสองปันนา

ลงมา อพยพลงมาจากการดินแดนที่อยู่เหนือขึ้นไป ในประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่ และภายหลังจาก อพยพลงมาแล้ว ได้ประสมกับพวกลมอญ-เขมร เพียงเป็นส่วนน้อย เราก็คาดหวังที่จะตรวจพบว่า คนไทยที่สืบทอดเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเหล่านั้น มี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในทางพันธุกรรมกับคน พื้นเมืองชาติพันธุ์ต่าง ๆ จากทางตอนใต้ของ ประเทศไทย มา กว่า กับพวกลมอญ-เขมร ซึ่งเป็น คนพื้นเมืองดังเดิมของเอเชียอาคเนย์ เป็นดังนี้.

3. การวิเคราะห์ทางพันธุศาสตร์ถึงถ้นกำเนิด ของบรรพบุรุษทางเชื้อสายของคนไทย

หลักการทางพันธุศาสตร์ที่ได้กล่าวมา เป็น พื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ที่จะได้เสนอในส่วน ต่อไปนี้.

การตรวจวัดความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย ระหว่างประชากร ทำได้ด้วยเทคนิคหลายแบบซึ่ง มีความซับซ้อน และความเหมาะสมต่อสถานการณ์ แตกต่างกันออกไป; ในที่นี้จะขอใช้เทคนิคแบบที่ เช้าใจได้ง่าย และไม่ต้องอาศัยข้อกำหนด (assumptions) ใด ๆ ที่ถูกยก เรียกว่า การประมาณ ระยะห่างจากพันธุกรรมระหว่างประชากร (genetic distances estimation); สำหรับเทคนิค แบบอื่น ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและข้อมูลชุด

เดียวกันได้เสนอไว้แล้วต่างหาก¹⁸. หลักการ สำหรับวิธีการที่ใช้คือ การประมาณค่าความ แตกต่างรวมของความถี่อัลลีลทั้งหมดระหว่าง ประชากรสองประชากร, ซึ่งทำได้โดยอาศัยสูตร¹⁹:

$$D^{212} = \sum_{j=1}^r \sum_{k=1}^s (p_{1jk} - p_{2jk})^2 / \bar{P}_{(12)jk} \quad (1)$$

โดยที่ D^{212} หมายถึงระยะห่างทางพันธุกรรมใน รูปยกกำลังสอง (euclidean genetic distance) ระหว่างประชากรที่ 1 และ 2, ส่วน p_{ijk} หมาย ถึงความถี่ของอัลลีลที่ k ในตำแหน่งยีนที่ j ของ ประชากรที่ i , และ

$$\bar{P}_{(12)jk} = (p_{1jk} + p_{2jk})/2 \quad (2)$$

ระยะห่างทางพันธุกรรมที่ประมาณได้บ่ง บอกให้ทราบว่า ประชากรที่ศึกษาเหมือนหรือแตก ต่างกันทางพันธุกรรมมากน้อยในระดับใด. ความ เมื่อนหรือแตกต่างนี้ อาจเกิดขึ้นเนื่องจาก อิทธิพลหลักของ random genetic drift และการ แต่งงานข้ามระหว่างประชากร. พึงระลึกว่า เรา หลีกเลี่ยงไม่ได้ข้อมูลความถี่อัลลีลที่ทราบอย่าง แน่ใจว่าตกลอยู่ภายนอกโดยธรรมชาติในการคำนวณ, ดังนั้น ความเหมือนหรือแตกต่างทางพันธุกรรมที่ตรวจพบ จึงไม่น่าเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของการคัดเลือก.

ข้อมูลที่ใช้สำหรับคำนวณประกอบด้วยความ

¹⁸ Poolsuwan, S., 1991. *Malaria and the Evolution of Human Beta-Globin Polymorphisms in Southeastern Asia*. Unpublished Ph.D. dissertation, The University of Michigan, Ann Arbor.

¹⁹ Chakraborty, R., 1992. "Multiple alleles and estimation of genetic parameters: computation estimates showing involvement of all alleles". *Genetics*, 130(1): 231-234.

ถึงของอัลลีลจำนวน 34 อัลลีล จาก 13 ตำแหน่งยิน, ตามรายการในตารางที่ 1, โดยได้ตัวอย่างมาจากประชากร 15 กลุ่ม ใน 10 จังหวัดทั่วทุกภาคของประเทศไทย, ตามรายละเอียดในตารางที่ 2; จำนวนรวมของตัวอย่างเลือดที่ตรวจสอบมีประมาณสามพันตัวอย่างเช่น.

ข้อมูลชุดดังกล่าวเป็นผลมาจากการความร่วมมือวิจัยระหว่าง Department of Human Genetics, The University of Michigan, Ann Arbor กับแผนกโลหิตวิทยา ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, โดยผู้เขียนได้รับอนุญาตให้วิเคราะห์ข้อมูลชุดดังกล่าวระหว่างศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยแห่งแรก สำหรับผลการวิเคราะห์ส่วนที่จะกล่าวถึงต่อไป ยังต่อจากรายงานฉบับเดิมซึ่งอยู่ระหว่างตีพิมพ์²⁰.

ประชากรที่ศึกษาเป็นตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย ซึ่งสามารถจัดเข้าได้ใน 4 กลุ่มหลักคือ: ไทย, ออสโตรເเซียติก, จีน-ทิเบต และออสโตรเนเซียน. การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ในเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม พิจารณาจากภาษาพูดและวัฒนธรรม รวมถึงการสอบถามประวัติบุคคลที่ให้ตัวอย่างเลือด เพื่อความแนใจว่าสืบย้อนขึ้นไปเท่าที่จำได้ ไม่มีบรรพบุรุษสายใยใดที่แต่งงานข้ามกัน

สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ. ต่อไปจะขอกล่าวถึงประวัติของประชากรและกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานพอสังเขป.

ตัวแทนของพวกที่พูดภาษาตระกูลไทยได้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ไทย จากภาคเหนือ กลาง และใต้, รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ลาวจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. กลุ่มคนที่พูดภาษาลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากพากที่อพยพมาจากดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง คือประเทศไทยในปัจจุบัน ในช่วงสองสามศตวรรษที่ผ่านมา²¹, ส่วนกลุ่มคนไทยพื้นเมืองจากจังหวัดเชียงใหม่ (ไทยยวน) เชื่อว่าสืบเชื้อสายหลักมาจากชาวไทยเชียง (ไทยใหญ่) และไทยล้อ ที่ถูกกดดันต้อนลงมาหดหายครั้งจากແກบຮູ້ຈານในประเทศไทย แล้วสืบสองปันนาทางตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนาน อันเป็นผลมาจากการศึกษากรรมทางครั้งในอดีต²².

นอกเหนือจากการอพยพที่ได้กล่าวมาก็ไม่มีหลักฐานชัดเจนอีกที่สามารถระบุลงไปได้ว่า ย้อนหลังกลับขึ้นไป บรรพบุรุษทางเชื้อสายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเหล่านี้ ได้อพยพเคลื่อนย้ายมาจากภายนอก หรือว่าเป็นคนพื้นเมืองของເອເຊຍ อาคเนย์มาแต่ดั้งเดิม. อย่างไรก็ต้องกลุ่มตัวอย่างคน

²⁰ Poolsuwan, S., et al., 1994. Analysis of genetic differentiation among populations in Thailand, with particular reference to the evolution of hemoglobin E. In press.

²¹ เดิม วิภาวดีวนกิจ. 2530. มนต์ศาสตร์อิสาน. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

²² Nimmanahaeminda, K., 1965. "Put vegetable into baskets, and people into towns". In *Ethnographic Notes on Northern Thailand* (edited by L.M. Hanks, J.R. Hanks and L. Sharp). New York: Southeast Asian Program, Department of Asian Studies, Cornell University, Data Paper No. 58.

ไทยที่มีอยู่ คงเป็นตัวแทนทางเชื้อสายได้สำหรับคนไทย (ในประเทศไทย) ลาว ไทยลือ และไทยเขิน เท่านั้น, เราไม่อาจกล่าวได้อย่างมั่นใจในขณะนี้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจะสามารถเป็นตัวแทนที่ดี ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไทยอีก ๆ นอกเหนือจากนั้น, เช่นคนไทยผ่านต่าง ๆ จากทางตอนเหนือของประเทศไทย แล้วทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย.

ตัวแทนของพวกรากลุ่มอสโตรເອ-ເเซียติกได้แก่กลุ่มชาติพันธุ์เขมรจากจังหวัดสุรินทร์, ซึ่งน่าจะเป็นกลุ่มผสมระหว่างเขมร疏ง (ส่วยหรือ ก្សូយ) ซึ่งอพยพมาจากจัมปาศักดิ์ทางตอนใต้ของลาว และเขมรต่าซึ่งอพยพมาจากติดนแดนกัมพูชา; การอพยพเหล่านั้น ทราบจากประวัติว่าเกิดขึ้นหลังครั้งในรอบประมาณสามศตวรรษที่ผ่านมา²³. นักประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เชื่อกันเป็นส่วนมากว่า กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาในตระกูลมอยุ-เขมร เป็นกลุ่มคนพื้นเมืองเก่าแก่ของເອ-ເเซียติกเนย์²⁴, โดยที่ภาษาพื้นเมืองที่ใช้ในอารีกรุงก่อนหน้าพุทธศตวรรษที่ 19 บรรดาที่พบในดินแดนประเทศไทย กัมพูชา และบริเวณปากแม่น้ำโขงทางตอนใต้ของเวียดนาม ก็ล้วนแต่เป็นภาษามอยุและขอมโบราณ ในกลุ่มภาษาอสโตรເອ-ເเซียติกนี้²⁵.

ตัวแทนของพวกรากลุ่มจีน-กีเบต ได้แก่ชาวเข่าผ่านต่าง ๆ จากภาคเหนือและภาค

ตะวันตกของประเทศไทย รวมถึงกลุ่มคนเชื้อสายจีนจากภาคกลางของประเทศไทย; กลุ่มนี้เหล่านี้ได้อพยพมาจากการทางตอนใต้ของประเทศไทยจีนทั้งจากที่สูงและที่ริมแม่น้ำนานาประเทศเป็นส่วนใหญ่, และถือเป็นตัวแทนคนพื้นเมืองจากบริเวณดังกล่าว.

พวกรากลุ่มอสโตรเนีย-เชื้อสายที่เป็นภาษาที่แพร่หลายในหมู่เกาะทางใต้และตะวันออกของເອ-ເเซียติก เมืองจากกลุ่มนี้คือมุสลิมซึ่งพูดภาษา马来ลี จาจังหวัดนครศรีธรรมราช. อายุ่งไรก็ตี กลุ่มตัวอย่างนี้อาจไม่ใช่ตัวแทนที่ดีนักของพวกรากลุ่มนี้ซึ่งเชื้อสายมาจากกลุ่มนี้ที่พูดภาษาในตระกูลอสโตรเนีย-เชื้อสายโดยส่วนรวม เนื่องจากคงได้มีเชื้อสายของคนไทยซึ่งเข้ารีตเป็นอิสลาม ประปนอยู่ด้วยมากพอสมควร.

ตระกูลของการวิเคราะห์มีอยู่ว่า ถ้าหากสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย เดพะที่กลุ่มตัวอย่างในงานศึกษานี้เป็นตัวแทนอยู่ สืบเชื้อสายหลักมาจากบรรพบุรุษที่อพยพลงมาจากทางตอนใต้ของประเทศไทย, พวกรากลุ่มนี้จะแสดงความใกล้ชิดทางพันธุกรรมมากเป็นพิเศษกับกลุ่มชาติพันธุ์จีน-กีเบต ซึ่งเป็นตัวแทนของคนพื้นเมืองในบริเวณดังกล่าวจากทางตอนใต้ของประเทศไทย; ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากว่าบรรพบุรุษทางเชื้อสายหลักของคนไทยกลุ่มนี้เป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมของເອ-ເเซียติกน์ โดยมีได้อพยพเคลื่อน

23 เดิม วิภาคพจนกิจ. 2530. ประวัติศาสตร์อิสาน.

24 LeBar, F.M. et al., 1964. *Ethnic Groups of Mainland...*

25 Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*

ย้ายมาจักที่ได้ คนไทยก็น่าจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางพันธุกรรมมากที่สุดกับพวกรอสโตร เอเชียติก.

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 3 และรูปที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ทำการตรวจสอบ. ระยะห่างทางพันธุกรรมระหว่างกลุ่มไทยด้วยกันเอง และกับกลุ่มอสโตรเอเชียติก มีค่าต่ำมาก หากจะเปรียบเทียบ กับระยะห่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นกับจีน-ทิเบตทุกกลุ่ม. จะเห็นได้ว่าระยะห่างจากพันธุกรรมระหว่างไทยกับอสโตรเนี้ยน (มุสลิม) โดยทั่วๆ ไป ก็เป็นตัวเลขสูงกว่าระหว่างไทยกับอสโตรเอเชียติก, ถึงแม้เราจะมีสมมุติฐานอยู่ว่า กลุ่มมุสลิม อาจมีเชื้อสายของบรรพบุรุษที่เป็นคนไทยผสมอยู่ด้วยมากก็ตาม.

ผลจากการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า คนไทยซึ่งกลุ่มตัวอย่างของเราเป็นตัวแทนอยู่ มีความใกล้ชิดทางเชื้อสายมากที่สุดกับพวกรอสโตรเอเชียติก, อาจค่อนข้างห่างจากพวกรอสโตรเนี้ยน, และห่างมากที่สุดจากพวkJin-ทิเบตทุกกลุ่ม, ซึ่งสนับสนุนสมมุติฐานที่ว่า บรรพบุรุษทางเชื้อสายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในตอนกลางของเอเชียอาคเนย์ น่าจะเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียอาคเนย์เอง ซึ่งไม่ได้อพยพมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน หรือหมู่เกาะอินโดนีเซีย.

มีข้อสังเกตด้วยว่า “ไทยยวน” จากจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้กล่าวมาบ้างแล้วว่า คงสืบทอดเชื้อสายหลักมาจากผู้อพยพชาวไทยเขินและไทยลื้อจากรัฐ

ฉานและสิบสองปันนา ก็ยังคงเกาะกลุ่มทางพันธุกรรมกับคนไทย และเขมรจากทางตอนใต้ลงมาของภูมิภาคดังกล่าว, โดยได้แยกตัวออกจากกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองทางใต้ของประเทศไทยอย่างชัดเจน, ทำให้ตีความได้ว่า บรรพบุรุษของไทยลื้อและไทยเขินซึ่งอาศัยอยู่ในรัฐฉานและสิบสองปันนา อาจเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมทางตอนบนของเอเชียอาคเนย์ ซึ่งมีความใกล้ชิดทางเชื้อสายกับบรรพบุรุษของกลุ่มคนไทยและมองโภ-เขมร ทางตอนกลางของเอเชียอาคเนย์, หรือหากไม่ใช่นั้น ในอดีตก็อาจอพยพขึ้นไปจากตอนกลางของพื้นแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์. การมีข้อมูลทางพันธุกรรมที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต สำหรับกลุ่มคนไทยจากทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทยเช่นกัน แต่ก็ต้องใช้เวลา แบบที่เรียกว่าสิบสองจุ่ไทย อาจช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความเป็นไปได้ในอีกทางหนึ่ง สำหรับการที่บรรพบุรุษของพวkJin-ทิเบตและไทยเขิน จะได้อพยพมาทางตะวันตกจากบริเวณดังกล่าว.

4. ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของเอเชียอาคเนย์

การปฏิเสธทฤษฎีการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของบรรพบุรุษทางเชื้อสายของคนไทยลงมาจากทางใต้ของประเทศไทย ด้วยหลักฐานทางพันธุศาสตร์ที่ได้เสนอในส่วนที่ผ่านมา ทำให้เราจำเป็นต้องหาเหตุผลใหม่สำหรับอธิบายปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งทำให้เกิดการแพร่กระจายของภาษา

และวัฒนธรรมไทยอย่างกว้างขวางเกือบตลอดทั่วภูมิภาคดังกล่าวตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ถึง 19, ตามไปด้วย.

ข้อบัน្តะนี้ประนอมระหว่างหลักฐานทางพันธุศาสตร์กับหลักฐานทางอารย์และประวัติศาสตร์คือปรากฏการณ์เช่นนี้อาจเกิดขึ้นได้ด้วยกลไกทางวัฒนธรรมบางประการ โดยมีการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของบรรพบุรุษทางเชื้อสายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลงมาจากจีน, ซึ่งเป็นประเด็นหลักที่จะต้องวิเคราะห์ถึงในรายละเอียดต่อไป.

ภาษาพูดของคนพื้นเมืองบนพื้นแผ่นดินใหญ่ของเอเชียอาคเนย์ อาจจัดจำแนกออกได้เป็น 4 กลุ่มหลัก คือ: จีน-ทิเบต, ออสโตรเอเชียติก, ออสโตรเนีย และไทย-กะได²⁶. การกระจายตัวของภาษาเหล่านี้แสดงอยู่ในรูปที่ 2.

ภาษาในกลุ่มจีน-ทิเบตได้แก่ ภาษาตระกูลทิเบต-พม่า (เช่น: พม่า, นาคา, ฉิน, กระฉิน, นาคี, มินเจียง, หลอหลอ, ลิซู, ละหุ, อาช่า และ กาหลอ), ตระกูลกระเหียง, และตระกูลแมว-เย้า, ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในภูมิภาคทางตอนบนของเอเชียอาคเนย์. ภาษาในกลุ่มออสโตรเอเชียติกมีการกระจายตัวเป็นหย่อมๆ ตลอดทั่วเอเชียอาคเนย์, ประกอบด้วยภาษาในตระกูลมอย-เขมร (เช่น: มอย, เขมร, สเตียง, มนอง, บาร์นาร์, ชาวบัน, ละว้า, ขมุ, ປະหล่อง และ กາສີ), ตระกูลเวียด-มวง (ได้แก่ภาษาเวียดนาม และมวง), และตระกูลเชมัง-เซนอย (เชมัง

และเซนอย). ภาษาในกลุ่มออสโตรนีเซียน ได้แก่ ภาษาตระกูลจามในเวียดนามได้และกัมพูชา (เช่น จาม, ຈະរាយ, ຮະແດ ແລະ ແຮກລາຍ) และมาเลเซีย บันดาบสมุทรทางใต้. ภาษาในกลุ่มไทย-กะได ได้แก่ภาษาตระกูลไทย (เช่น ไทย, ลาว, ฉาน, และ อาหม) ซึ่งมีการกระจายตัวกว้างขวางเกือบตลอดทั่วเอเชียอาคเนย์ และตระกูลกะได (เช่น ลักษณะ และลัต) จากทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย เวียดนาม.

หลักฐานด้านอารย์กับบอกให้ทราบว่า การกระจายตัวของภาษาพูดบนพื้นแผ่นดินใหญ่ของเอเชียอาคเนย์ในช่วงพันปีแรกหลังคริสต์กาล น่าจะมีความแตกต่างอย่างสำคัญจากลักษณะของการกระจายตัวที่พบในปัจจุบัน²⁷. ในช่วงต้นคริสต์กาล ซึ่งถือเป็นยุคเริ่มต้นประวัติศาสตร์บันดินแดนแบบนี้ คนพื้นเมืองของรัฐพูนันและเจนละ - ซึ่งมีเขตวัฒนธรรมครอบคลุมดินแดนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง, ประเทศไทย กัมพูชา และบางส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันออกของประเทศไทย - น่าจะเป็นพวงที่พุดภาษาขอมโบราณ. ภาษาโมญคงเป็นภาษาหลักของกลุ่มนชนในวัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งมีศูนย์กลางของวัฒนธรรมนี้ก่อตัวขึ้นในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย. ภาษามอยอาจได้แพร่กระจายพร้อมกับวัฒนธรรมทวารวดีจากชุมชนชายฝั่งบริเวณภาคกลางของประเทศไทย เข้าไปสู่ดินแดนตอนใน เช่น บริเวณลุ่มน้ำชีใน

²⁶ LeBar, F.M. et al., 1964. *Ethnic Groups of Mainland...*

²⁷ Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และรัฐหริภุญชัยในภาคเหนือของประเทศไทย ในระยะปลายของช่วงพันปีแรกหลังคริสต์กาล. ภาษาโบราณซึ่งใช้กันในลุ่มแม่น้ำอิริวดีก่อนการปรากรถหลักฐานของภาษาพม่า คือ ภาษาพี่ยา (Pyu) ในราชธานีเบต-พม่า. ส่วนภาษาที่ใช้กันเป็นหลักบริเวณชายฝั่งภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทยตอนบน ในระยะต้นของสมัยประวัติศาสตร์คือภาษาจาม, ขณะที่ภาษาเวียดนามขณะนั้น ยังคงมีการกระจายตัวที่จำกัดอยู่เฉพาะบริเวณดินแดนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแดง ทางภาคเหนือของประเทศไทยเวียดนาม.

ในช่วงหลังจากคริสต์ศตวรรษที่ 10 ลงมา การกระจายตัวของภาษาพูดในเอเชียภาคเนี้ยเริ่มเปลี่ยนรูป. เขตของภาษามอญ-เขมร, จาม และพี่ยา ได้ถูกจำกัดให้ลดพื้นที่ลงด้วยการแพร่เข้าแทนที่ของภาษาอีกหลายภาษา ซึ่งอาจมีถิ่นกำเนิดจากทางตอนบนของเอเชียภาคเนี้ย และทางตอนใต้ของประเทศไทย. ภาษาเหล่านี้ได้แก่ ภาษาพม่า ซึ่งแพร่เข้าแทนที่ภาษาพี่ยาในบริเวณลุ่มแม่น้ำอิริวดี, ภาษาตระกูลไทยแพร่เข้าแทนที่ภาษามอญและขอมโบราณบันดินแดนส่วนใหญ่ของประเทศไทยและลาว, และภาษาเวียดนาม ซึ่งแพร่ลงไปแทนที่ภาษาจามตามแนวที่รับ方言ที่ภาคกลางและใต้ของเวียดนาม. การเปลี่ยนแปลงที่กล่าวถึง ส่วนใหญ่อ้างอิงจากภาษาหลักที่ใช้ในอารีกที่ทำขึ้นในช่วงเวลาหนึ่น.

มีผู้เชื่อกันมานานว่า การแพร่กระจายของภาษาเหล่านี้เกิดขึ้นได้จากการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นเจ้าของภาษา ส่วนใหญ่จากทางใต้ของประเทศไทย เช้าแทนที่คนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียภาคเนี้ย. อย่างไรก็ดี ความเชื่อเรื่องการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของผู้คนค่อนข้างจะเป็นสมมุติฐานที่เลื่อนลอย ซึ่งไม่ได้รับการสนับสนุนใดๆ จากเอกสารประวัติศาสตร์ของจีน, จะยกเว้นก็ต่อเมื่อพิจารณาจากภูมิประเทศของพวกระหว่างน้ำที่ครอบคลุมดินแดนของพวกรามอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายศตวรรษที่ผ่านมา ซึ่งมีหลักฐานประวัติศาสตร์รับรอง²⁸.

ศาสตราจารย์ George Condominas นักมนุษยวิทยาชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาสังคมของพวกระหว่างน้ำที่ตั้งตระหง่านแห่งหนึ่งในเวียดนามเมื่อหลายปีก่อน ได้เคยเสนอข้อวิเคราะห์ที่น่าสนใจจากข้อมูลภาคสนามของท่าน²⁹ เกี่ยวกับกลไกทางวัฒนธรรมบางประการ ซึ่งพบเป็นลักษณะของวัฒนธรรมไทยตั้งเดิม และอาจมีส่วนอิทธิพลถึงสาเหตุที่ทำให้วัฒนธรรมและภาษาไทยแพร่กระจายได้อย่างกว้างขวางในเอเชียอาเนีย.

สังคมของพวกระหว่างน้ำที่เวียดนามเป็นแบบมีชนชั้น ประกอบไปด้วย: ท้าว (Tao) เป็นสมาชิกในราชบุตรของขุนนางของสังคมระดับเมือง ซึ่งอ้างตนเองว่าได้สืบทอดสายมาจากบรรพบุรุษใน

²⁸ Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 237-239.

²⁹ Condominas, G., 1990. *From Lawa to Mon...*

คำนำนคือชุมชน, ปาย (Pay) หรือไพร เป็นสามัญชนชาวไทยคำที่สืบทอดมาจากนัดของพวกร้าว, กวง-นก (Kuong Nok) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยคำที่ต้องกล้ายเป็นทาสแรงงานเนื่องจากความยากจน, และ บัว-ปาย (Pua Pai) เป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์อีนๆ ที่ไม่ใช่ไทยแต่ต้องตกเป็นทาสแรงงานของพวกร้าวไทยคำ. พวกร้าว, กวง-นก และ บัว-ปาย ประกอบกันขึ้นเป็นประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นแรงงานสำหรับการผลิตทางเกษตรกรรมในสังคมศักดินาของพวกร้าวคำ; ในหมู่ของทาส พวกรวง-นกซึ่งเป็นเชื้อสายไทยคำ มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าบัว-ปาย ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อีนที่ไม่ใช่ไทยคำ, โดยพวกรากถือกันว่ามีสถานะเป็นคนโดยสมบูรณ์ ขณะที่พวกลังถูกเหยียดลงเป็นกึ่งคนกึ่งสัตว์.

ประเด็นสำคัญคือ พวกรัว-ปายสามารถเลื่อนสถานภาพทางสังคมของตนเองขึ้นเป็นกวง-นกหรือเป็นปาย (หลังจากที่ได้ได้ตัวเองให้เป็นอิสระแล้ว) ได้ด้วยการยอมรับวัฒนธรรมของพวกร้าวไทยคำ และค่อยแปลงชาติพันธุ์ของตนเองจนกลายเป็นไทยคำในที่สุด. ตามปกติ บัว-ปายจะอยู่กันเป็นหมู่บ้าน และจะดำรงสถานภาพทางสังคมต่ำที่สุดตราบเท่าที่ยังสามารถรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของพวกรตนไว้ ดังนั้นเพื่อที่จะปรับสถานภาพทางสังคมของกลุ่มให้สูงขึ้น พวgnจึงมักถูกกลืนให้เป็นไทยคำในที่สุด.

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่กลุ่มชาติพันธุ์อีนๆ ถูกกลืนให้เป็นไทยคำ ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยจนถึงเมื่อไม่นานมานี้, เห็นได้จากการนี้ของกลุ่มชาติพันธุ์ลักษณะ (พูดภาษาในตรรกะลักษณะ) ทางตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม, ซึ่ง Condominas รายงานว่า กำลังอยู่ในกระบวนการกล้ายเป็นไทยคำ.

ลักษณะสำคัญของระบบการเมืองไทยเดิม อีกประการหนึ่งก็คือ มักพบการรวมตัวอย่างหลวงๆ ของรัฐไทยเล็กๆ ขึ้นเป็นสหพันธ์รัฐ โดยอาศัยการร่วมมือกันของผู้นำ. ตัวอย่างที่เห็นเป็นรูปธรรมของปรากฏการณ์เช่นนี้ ก็คือ การเกิดขึ้นของสหพันธ์รัฐสิบสองเจ้าไทย (หรือสิบสองจังหวะไทย) ทางเหนือของเวียดนาม และสหพันธ์รัฐสิบสองปันนา ทางตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนานเป็นต้น. นอกจากนั้นเรายังได้พบร่องรอยจากตำนาน เช่นในพงศาวดารล้านช้าง³⁰ ที่กล่าวถึงชุมชนสังลูกชายหั้ง 7 คนไปครอบครองดินแดนต่างๆ (ซึ่งทั้งรอยกับการกระจายของภาษาไทยในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นส่วนใหญ่) พร้อมหั้งสั่งสอนพี่น้องเหล่านั้น ให้รู้จักสมัครสมานสามัคคี ช่วยเหลือระหว่างกัน หากจะเมิดก็จะถูกสาปแช่งให้มีอันเป็นไปต่างๆ เป็นต้น; เมื่อเวลาจะบินยังไห้วยาชุมชนในพงศาวดารล้านช้างเคยมีตัวตนอยู่จริงในประวัติศาสตร์ แต่ความในตำนานไทยเรื่องนี้ก็สะท้อนให้เห็นได้เป็นอย่างดี ถึงระบบความคิดใน

³⁰ พงศาวดารล้านช้าง. ประชุมพงศาวดารภาคที่ 1.

วัฒนธรรมไทยดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา เกี่ยวกับการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนไทยต่างๆ เช้าอยู่ในเขายเครือญาติทางวัฒนธรรมเดียวกัน โดยต่างก็มีพันธกิจร่วมทางการเมืองสำหรับรักษาความมั่นคงทางการปกครองให้แก่กันและกัน.

ความร่วมมือระหว่างผู้นำรัฐไทยยังเห็นตัวอย่างได้อีก จากกรณีการเกิดขึ้นของรัฐสุโขทัยในครึ่งหลังของพุทธศตวรรษที่ 18; ผู้นำชาวไทยสองท่าน คือพ่อขุนพามีองแห่งเมืองราช แล้วพ่อขุนบางกลางหาวซึ่งเป็นพระสหาย ได้ร่วมมือกันยึดอำนาจจากขุนนางขอมซึ่งปกครองสุโขทัยอยู่เดิมได้เป็นผลสำเร็จ, และพ่อขุนพามีองได้ยกย่องให้พ่อขุนบางกลางหาวขึ้นเป็นกษัตริย์ไทย พระองค์แรกของสุโขทัย³¹. นอกจากนั้นในเวลาต่อมา กษัตริย์ไทยแห่งรัฐทั้งสามบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย คือพ่อขุนเมืองรายแห่งอาณาจักรเชียงแสน, พ่อขุนกำเมืองแห่งอาณาจักรพะ夷ฯ และพ่อขุนรามคำแหงแห่งอาณาจักรสุโขทัย ก็ได้กระทำสัตย์สุภาพเป็นพี่น้องกัน เมื่อราชปุพุทธศักราช 1830³².

ด้วยกระบวนการกลืนกับชาติพันธุ์อื่นให้เป็นไทย และความร่วมมือสมัครสमานกันระหว่าง

ผู้นำรัฐไทย ซึ่งปรากฏเป็นลักษณะสำคัญของระบบการเมืองในวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ดินแดนที่อยู่ภายใต้เครือข่ายทางการเมืองของผู้นำรัฐไทยสามารถแผ่ขยายออกไปได้อย่างกว้างขวางในเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ลงมา.

จากรีกสูไหยหลักที่ 1³³ มีกล่าวถึงอาณาเขตของสุโขทัยในรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหง รวมในครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 19 ซึ่งได้แผ่ขยายออกไปทั่วสีทิศ, ทางตะวันออกถึงเวียงจันทน์ ทางตะวันตกถึงหงสาวดี ทางใต้ถึงนครศรีธรรมราช และทางเหนือถึงหลวงพระบาง. การขยายอาณาเขตของสุโขทัยในที่นี้ ซึ่งอาจหมายถึงการยอมรับผู้นำที่มีอำนาจคือพ่อขุนรามคำแหง โดยผู้นำห้องกินอื่นๆ มากกว่าจะเป็นการอาชนะด้วยกำลังทหาร ได้แสดงให้เห็นถึงการขยายเครือข่ายวัฒนธรรมไทยออกไปอย่างกว้างขวาง, และในห้วงเวลาใกล้เคียงกัน ก็ยังปรากฏว่าพ่อขุนเมืองรายแห่งอาณาจักรเชียงแสน สามารถมีชัยชนะเหนืออาณาจักรมอยุห์แห่งหริภุญชัย และได้สถาปนาอาณาจักรล้านนาขึ้นแทนที่ในลุ่มแม่น้ำปิง³⁴.

ปรากฏการณ์ที่ได้อธิบายข้างต้น รับกันได้

³¹ นคร พันธุ์ธนรงค์. 2520. “คำอ่านจากรีกวัดศรีชุม (หลักที่ 2)”. ประชุมศิลารีกภาคที่ 1 จากรีกสูไหย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก: สุนย์สุโขทัยศึกษา. หน้า 9-18.

³² Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 206.

³³ นคร พันธุ์ธนรงค์. 2520. “คำอ่านจากรีกพ่อขุนรามคำแหง (หลักที่ 1)”. ในประชุมศิลารีกภาคที่ 1 ฯ. หน้า 1-5.

³⁴ รัตนบัญญากระ, พร. 2510. ชนกากลมาลีบกรณ์ (ร.ต.ท. แสง มนวิชร เปรียญแปล). พิมพ์เป็นอนุสรณ์แด่ นายกี นิมมานเหมินทร์ เนื่องในงานเปิดตึกคนไข้พิเศษนิมมานเหมินทร์-ชุติมา, โรงพยาบาลนครเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. หน้า 103-105.

ตีกับข้อคิดเห็นของ Condominas ที่ว่า “การขยายตัวของวัฒนธรรมไทยน่าจะได้เริ่มขึ้นโดยนักรบกลุ่มเล็กๆ ซึ่งมีผู้นำเป็นคนไทย สามารถมีชัยชนะเหนือกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลักแหลมและครอบคลุม ตินแคนที่ก้าว้างใหญ่”³⁵.

ประชากรซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทย และอาศัยอยู่ในเอเชียอาคเนย์ในปัจจุบัน จึงควรสืบทอดสายมาจากบรรพบุรุษหลักแหลมชาติพันธุ์ ในอดีตอันยาวไกลของภูมิภาค. แม้จะถึงเมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 Bonifacy ผู้ซึ่งได้มีโอกาสเดินทางสำรวจและศึกษาผู้คนพื้นเมืองทางตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ ก็ยังพบว่าพลเมืองส่วนใหญ่ของรัฐไทยในบริเวณนั้นประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลักแหลม ซึ่งบางส่วนถูกกลืนให้เป็นไทย, โดยมีเฉพาะชนชั้นปักษ์รองส่วนน้อยเท่านั้นที่อาจกล่าวว่าเป็นชาติพันธุ์ไทยมาแต่ดั้งเดิม³⁶.

การที่กลุ่มนักรบชาวไทยสามารถมีชัยชนะเหนือและกล้ายเป็นผู้ปักครองของคนพื้นเมืองที่พูดภาษาในตรรกะลอมญู-เขมร ยังมีร่องรอยปรากฏเป็นหลักฐานให้เห็นอยู่ในพิธีกรรมเพื่อเฉลิมฉลองชัยชนะของพวกไทยใหญ่แห่งรัฐเชียงตุง ซึ่งเคยจัดขึ้นทุกปี, โดยภายในงานจะสร้าง

สถานการณ์จำลองขึ้นมา ให้พากوا (หรือละว้า) ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมที่พูดภาษาในตรรกะลอมญู-เขมร ขึ้นนั่งบนม้าลังก์ทำทีเป็นกษัตริย์ จากนั้นก็จะมีพวกไทยใหญ่เข้ามาขับไล่กษัตริย์ว้าสมมุติให้ออกไป และพิธีกรรมจะลงด้วยการเฉลิมฉลองชัยชนะของพวกไทยใหญ่³⁷. นอกจากนี้จากในรัฐฐานแล้ว ก็ได้มีผู้เผยแพร่เห็นการปฏิบัติพิธีกรรมซึ่งมีว่าเข้าไปมีส่วนร่วม ในบริบททำงานเดียวกับที่ได้กล่าวมา ในหลายชุมชนทางภาคเหนือของประเทศไทย เช่นเดียวกัน³⁸.

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมของการทำงานที่ลุ่ม และนิยมตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณที่ราบและทุบเขา ซึ่งมีน้ำท่าอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมแก่การทำนา. อิทธิพลของวัฒนธรรมและภาษาไทย รวมถึงการกลืนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นให้เป็นไทย จึงมักจำกัดบริเวณอยู่ในทำเด้งกล่าว. บริเวณป่าเขาสูงชันหรือที่ราบสูง ยังคงเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์หลักแหลม ซึ่งต่างก็สามารถดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของพวากชนไว้ได้, จะอยู่ตัวอย่างเช่นกรณีของพวกช่า (เขมรสูง) บนที่ราบสูงบอริเวนในลาวใต้ ซึ่งพระยาประชากิจกรจกร³⁹ ไดเข้าไปสำรวจไว้เมื่อ

³⁵ Condominas, G., 1990. *From Lawa to Mon...*, p. 73.

³⁶ อ้างถึงใน: Condominas, G., 1990. *From Lawa to Mon...*, p. 45.

³⁷ Bernatzik, H.A. and Bernatzik, E., 1951. *The Spirits of the Yellow Leaves*. London: Robert Hale Limited.p. 192.

³⁸ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. 2493. สามสิบชาติในเชียงราย. พระนคร: โรงพิมพ์อุทัย; และ จิตราภูมิพัทล. 2519. ความเป็นมาของคำสยามฯ, หน้า 465.

³⁹ พระยาภิกรจกร, พะยะ. 2462. ว่าด้วยภาษาต่าง ๆ ในสยามประเทศ. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระวิบูลย์พัฒนากร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์igonaphipattanakorn.

เกือบหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา และพบว่าพากนี้พูดภาษาถิ่นที่แตกต่างกันถึงมากกว่า 20 ภาษา, ขณะที่พลเมืองบันทีรับลุ่มของประเทศลาวล้วนแต่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาว ซึ่งมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและภาษาหันอยกว่าบริเวณที่สูงอย่างชัดเจน.

หลักฐานทั้งด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ค่อนข้างสนับสนุนว่า ราชอาณาจักรขอมโบราณ ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองพระนคร ในประเทศกัมพูชา ได้เคยเผยแพร่พลทางการเมืองและวัฒนธรรมเข้ามาครอบคลุมดินแดนส่วนใหญ่ของภาคกลาง ภาคเหนือตอนล่าง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย รวมถึงบางส่วนของประเทศลาว, อย่างน้อยก็ในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ประมาณในครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 18⁴⁰.

มีหลักฐานว่าชัตติรีย์ขอมพระองค์นี้ได้ส่งพระราชโโหรสของพระองค์มาปกครองละโว (ลพบุรี) ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการเมืองที่สำคัญที่สุดในลุ่ม

แม่น้ำเจ้าพระยาในระยะเวลานั้น⁴¹. สำหรับเมืองอีนงที่มีความสำคัญของลงมา บางเมืองเชื่อว่าอาจถูกปกครองโดยชนเผ่าขอม เช่นกรณีของสถาปัตย์ในลุ่ม ลำพังซึ่งเคยปกครองสุโขทัย, และบางเมือง ปกครองโดยเจ้าเมืองห้องถิน ซึ่งยอมรับอำนาจของราชสำนักขอม และได้เข้าไปอยู่ในระบบราชการของขอม. บางส่วนของผู้นำห้องถินเหล่านั้นเป็นคนไทย เช่นพ่อขุนผาเมืองแห่งเมืองราด ซึ่งถึงกับทรงได้รับสถาปนาจากชัตติรีย์ขอมให้เป็น “กรมเตงอัญ-ครรภินทรบดินทราราทิตย์”⁴² เป็นต้น.

อย่างไรก็ดี ภายหลังจากสิ้นรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แล้ว ราชอาณาจักรขอมก็ได้เข้าสู่ยุคเสื่อมอย่างแท้จริง, เห็นได้จากปรากฏการณ์ หลายอย่าง เป็นต้นว่า : อาณาจักร lame ป้าชีงเคยพ่ายแพ้สังคาม และต้องตกเป็นเมืองขึ้นของขอม ในรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ก็ได้กลับฟื้นตัวขึ้นเป็นอิสระเมื่อประมาณปีพุทธศักราช 1763⁴³, ส่วนทางตอนเหนือของลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ก็ปรากฏ

40 จากรากฐานพระประชารค์ในประเทศกัมพูชา กล่าวถึงรายชื่อหัวเมืองขึ้นสำคัญของขอม ซึ่งพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงส่งพระชัยพุทธมหาราดไปประจำฐานไว้ พร้อมทั้งสร้างพุทธสถานถวาย, โดยมีชื่อเมืองอยู่กุ่มหนึ่ง เชื่อกันว่าอาจหมายถึงบ้านเมืองในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เช่น: ละโวทัยบุรุ (ละโว), ศรีชัยราชบุรุ (ราชบุรี), ศรีชัยสิงหบุรุ (เมืองสิงห์ ในจังหวัดกาญจนบุรี) และศรีชัยวัชรบุรุ (เพชรบุรี) เป็นต้น (คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์. 2513. บรรชุมศิลปอาวีรักษากาคที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, หน้า 209.), ซึ่งเมืองเหล่านี้มีร่องรอยหลักฐานของพุทธสถานแบบนานาชนิดปรากฏเป็นประจักษ์พยานอยู่ทุกแห่ง; นอกจากนั้นยังได้พบทракถังสิ่งก่อสร้างอีกหลายแห่ง ซึ่งทราบจากอารักและลักษณะทางสถาปัตยกรรมว่าเป็นโรงพญาบาล (อโศกยาลา) และที่พักคันเดินทางที่กษัตริย์ขอมพระองค์ดังกล่าวโปรดให้สร้างขึ้นในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และใกล้กับเมืองเวียงจันทน์ในประเทศลาว.

41 Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 180.

42 นคร พันธุ์ธงค์. 2520. “คำอ่านจากรากศัพท์ (หลักที่ 2)”. ใน บรรชุมศิลปอาวีรักษากาคที่ 1 ๙. หน้า 9-19.

43 Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 181-183.

ว่าพวกลุ่มน้ำชาวยไทยได้ร่วมมือกันปลดรหัสโซขทัย จำกิจการปกครองของชุมชนชาวขอม ในคริสต์ หลังของพุทธศตวรรษที่ 18⁴⁴, นอกจากนั้น ในช่วงเดียวกันนี้ระหว่างปีพุทธศักราช 1786 และ 1838 ซึ่งตรงกับราชสมัยของพระเจ้าชัยธรรมันที่ 8 เมืองพระนครหลวงเกี้ยงได้ถูกโจมตีจนบอบช้ำ โดยกองทัพชาวสยาม⁴⁵ (อาจจากลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา?).

การเสื่อมอำนาจทางการเมืองของราชอาณาจักรขอมอย่างรวดเร็วในระยะเวลาดังกล่าว และไม่ได้กลับคืนสู่ความรุ่งโรจน์อีกเลยหลังจากนั้น น่าจะเป็นการเปิดโอกาสที่ดีให้กลุ่มผู้นำชาวยไทย ซึ่งเป็นพันธมิตรกันได้เข้ามีอำนาจแทนที่ และสามารถขยายดินแดนภายใต้การปกครองของพวกลุคนอกไปอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมบริเวณภาคกลางและภาคเหนือของประเทศไทยได้ เกือบทั้งหมด. ผู้นำชาวยไทยสามารถสร้างความมั่นคงให้กับอำนาจทางการเมืองของพวกลุนได้ ด้วยการใช้นโยบายกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ภายใต้การปกครองของพวกลุนให้เป็นไทย. ศาสตราจารย์ George Coedes เองก็ได้เคยใช้หลักฐานด้านภาษาในอารักช์ให้เห็นประเด็นตรงนี้ว่า เครื่องหมายวรรณยุกต์ที่ปรากฏบนอารักข์โซขทัย หลักที่ 1 ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นอารักช์ตัวอักษรไทยเก่า

ที่สุดนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นมากนัก หากจะใช้ เชียนภาษาไทยให้คนที่พูดภาษาไทยด้วยกันเองอ่าน, ดังนั้นเครื่องหมายวรรณยุกต์จึงอาจถูกประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อให้คนพื้นเมืองที่พูดภาษาตระกูลมอยุ -เ笨มร ซึ่งเป็นภาษาที่ไม่มีระบบการใช้เสียง วรรณยุกต์ สามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้องขึ้น⁴⁶.

ด้วยกลไกทางการเมืองและวัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด อาจช่วยอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้ภาษาและวัฒนธรรมไทยสามารถแพร่กระจายได้อย่างกว้างขวางในเวลารวดเร็วในเอเชียอาคเนย์ ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ถึง 19, ทั้งนี้โดยมิได้มีการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของคนไทยลงมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน.

5. บทสรุป

รายงานชิ้นนี้กล่าวถึงการวิเคราะห์ทางพันธุศาสตร์ เกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของบรรพบุรุษทางเชื้อสายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ในประเทศไทย, โดยพบว่าคนไทย จาก 10 จังหวัดทั่วทุกภาคของประเทศไทยมีความใกล้ชิดกันมากในทางพันธุกรรม ระหว่างพวกลุนเดียวกันเอง และกับกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองเก่าแก่ในเอเชียอาคเนย์, ทั้งนี้หากเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองจากทางใต้

⁴⁴ Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 194-198.

⁴⁵ Chou Ta Kuan, 1967. *Notes on the Customs of Cambodia*. Bangkok: Social Science Association Press.

⁴⁶ Coedes, G. 1924. *Recueil des Inscriptions du Siam I, Inscription de Sukhodaya*. Bangkok: Bibliothèque Vajiranana Service Archaeologique.

ของประเทศไทย ซึ่งจะห่างออกไปในทางพันธุกรรมมากกว่า ผลการศึกษาสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า บรรพบุรุษที่เป็นเชื้อสายหลักของคนไทยในพื้นที่ดังกล่าว น่าจะมีได้อยพครั้งใหญ่ลงมาจากการทางตอนใต้ของประเทศไทย.

การปฏิเสธทฤษฎีอพยพครั้งใหญ่ของบรรพบุรุษของคนไทยลงมาจากเจ้า นี่คือการเข้าใจของอาณาจักรน่านเจ้า ซึ่งเคยเชื่อกันว่าเป็นอาณาจักรของคนไทย โดยพากมองโภคในพุทธศตวรรษที่ 18 ทำให้เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจใหม่ ถึงสาเหตุที่ทำให้ภาษาและวัฒนธรรมไทยสามารถแพร่กระจายได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วในเอเชียอาคเนย์ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ถึง 19.

หลักฐานทั้งทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ วิทยาค่อนข้างสนับสนุนแนวคิดที่ว่า ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ด้วย กลไกทางการเมืองและวัฒนธรรมบางประการ ซึ่ง

เป็นลักษณะที่พบได้ในระบบวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม ก่อตัวคือ : การปกคลองด้วยระบบศักดินา, การกลืนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นภายใต้อำนาจให้เป็นไทยด้วยแรงจูงใจเพื่อยกสถานภาพทางสังคมให้สูงขึ้น และการมีพันธกิจร่วมกันระหว่างผู้นำรัฐไทยเพื่อขยายอาณาเขตของรัฐ.

กลไกเหล่านี้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จทึ่งดงามในภูมิภาคตอนกลางของเอเชียอาคเนย์ โดยอาศัยช่วงจังหวะว่างานทางการเมือง เนื่องมาจากการล่มสลายของราชอาณาจักรขอมอันเกรียงไกร หลังจากชัยชนะของพระเจ้าชัยวรรัตนที่ 7 ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ลงมา, ส่งผลให้ผู้นำรัฐไทยสามารถขยายขอบเขตอำนาจทางการเมืองของพวคุณ จนครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของภูมิภาคได้ในระยะเวลาเพียงประมาณหนึ่งศตวรรษ.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอรับขอบข้อมูลเป็นอย่างสูงต่อครุฑุกท่าน ผู้ได้ให้คำแนะนำปรึกษาอย่างดียิ่งระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย : Professors F.B. Livingstone, J.V. Neel, P.E. Smouse, D.L. Rucknagel, J.C. Long, K. Hutterer และ P. Gosling, และต่อคุณผู้วิจัยซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลชุดที่ทำ การวิเคราะห์ ประกอบด้วย : Professor D.L. Rucknagel, ศาสตราจารย์ พญ. คุณสุภา ณ นคร, ศาสตราจารย์ นพ. สุด แสงวิเชียร, ศาสตราจารย์ นพ. ประเวศ วงศ์, ศาสตราจารย์ พญ. คุณหญิงสุศราศร ตุ้จินดา, รองศาสตราจารย์ นพ. สรรจ์ แสงวิเชียร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ. มรว. วีรพันธุ์ ทวีวงศ์. ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร ได้กรุณารับฟังความคิดเห็นโดยตลอด พร้อมทั้งได้ให้ความเห็น และข้อวิจารณ์ที่มีคุณค่าอย่างหลายประการ ผู้เขียนขอรับขอบข้อมูลท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย.

ตารางที่ 1 : ตำแหน่งยีนและอัลลีล

Genetic Locus	Genetic Locus	Genetic Locus
ACP	6 PGD	Diego
ACP*A	6PGD*A	Dia-
ACP*B	6PGD*B	Dia+
PGM1	ABO	Lewis
PGM1*1	A1	Le
PGM1*2	A2	le
	B	
Haptoglobin	O	Secretor
Hp*1		Se
Hp*2	Rhesus	se
	cde	
Transferin	cDe	
Tf*C	cdE	
Tf*D	cDE	
	CDe	
GC	CDE	
GC*1		
GC*2	MNSs	
	MS	
Kidd	Ms	
Jka-	NS	
Jka+	Ns	

ตารางที่ 2 : ประชากรที่ศึกษา

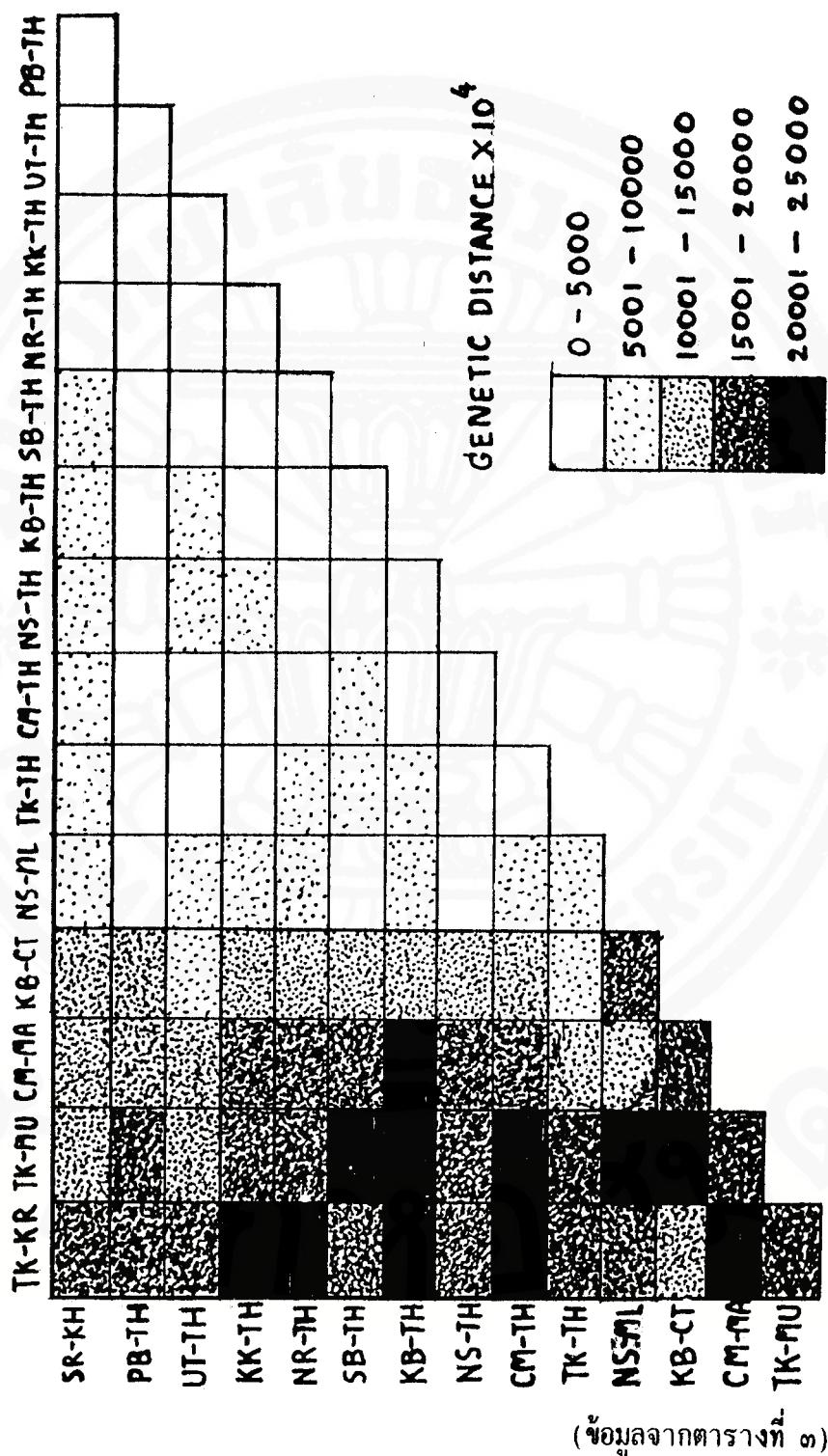
กลุ่มที่	ชาติพันธุ์	จังหวัด	อักษรย่อ	ภูมิภาคของประเทศไทย	จำนวน
1	มอง-เขมร	สุรินทร์	SR-KH	อิสาน	330
2	ไทย (ลาว)	เพชรบูรณ์	PB-TH	เหนือ-อิสาน	211
3	ไทย (ลาว)	อุดรธานี	UT-TH	อิสาน	436
4	ไทย (ลาว)	ขอนแก่น	KK-TH	อิสาน	331
5	ไทย-ลาว	นครราชสีมา	NR-TH	อิสาน	161
6	ไทย	สระบุรี	SB-TH	กลาง	191
7	ไทย	กาญจนบุรี	KB-TH	กลาง	183
8	ไทย	นครศรีธรรมราช	NS-TH	ใต้	437
9	ไทย (ยวน)	เชียงใหม่	CM-TH	เหนือ	323
10	ไทย	ตาก	TK-TH	เหนือ	265
11	มุสลิม	นครศรีธรรมราช	NS-ML	ใต้	59
12	จีน	กาญจนบุรี	KB-CT	กลาง	35
13	แม้ว	เชียงใหม่	CM-MA	เหนือ	61
14	มุเชอร์	ตาก	TK-MU	เหนือ	59
15	กะเหรียง	ตาก	TK-KR	เหนือ	39

ตารางที่ 3 : ระยะห่างทางพันธุกรรมระหว่างประชากร ($\times 10^4$)

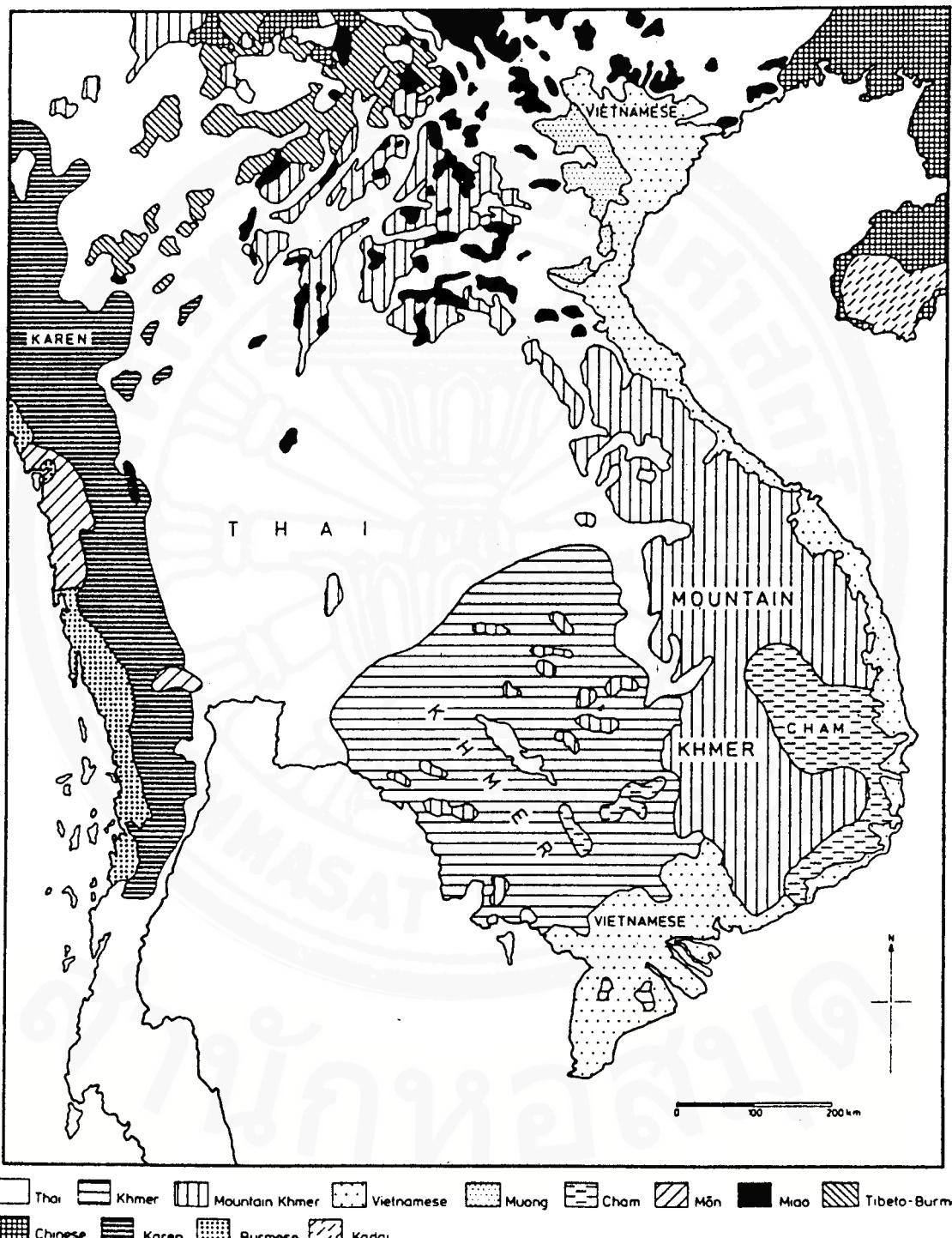
	SR-KH	PB-TH	UT-TH	KK-TH	NR-TH	SB-TH	KB-TH	NS-TH	CM-TH	TK-TH	NS-ML	KB-CT	CM-MA	TK-MU	TK-KR
SR-KH	0000	2248	4147	4024	3335	6632	6673	5051	7885	5524	5983	14296	14804	14114	18611
PB-TH		0000	2609	2409	2765	3221	4065	3086	3877	2714	4245	12458	12862	15267	16373
UT-TH			0000	1643	3283	4419	6552	5181	3674	4596	7354	9945	10416	14459	16569
KK-TH				0000	1585	3238	3774	5139	3653	4910	7968	11263	16357	16501	20296
NR-TH					0000	3937	2809	4655	4313	5096	6074	11136	15148	16503	21122
SB-TH						0000	4021	4880	5143	5119	4911	12509	15288	20170	17215
KB-TH							0000	4011	3706	5068	7353	12930	20922	22944	22759
NS-TH								0000	4987	2831	3833	12479	15726	18832	16432
CM-TH									0000	4606	9412	12509	15054	20591	21341
TK-TH										0000	5598	8953	13619	17697	16297
NS-ML										0000	16120	11820	20087	19344	
KB-CT										0000	18450	21786	14985		
CM-MA											0000	18931	24305		
TK-MU												0000	19625		
TK-KR													0000		

(ที่มา: Poolsawan et al. 1994)

รูปที่ 1 : ระยะห่างทางพันธุกรรมระหว่างประชากร

รูปที่ 2 : การกระจายตัวของตระกูลภาษาพูดในอาเซียนปัจจุบัน

(ที่มา: LeBar et al. 1964; Higham 1989)

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย :

- กาญจน์ ละองศรี. 2528. ถินกำเนิดของคนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม
ชจร สุขพานิช. 2521. “ถินกำเนิดและการอพยพของເຜົາໄທ”. ใน ອນສຣນຄາສຕຣາຈາຣຍ໌ ชຈຣ ສຸຂພານິຈ
(ຄູນວຽກພາ ສະຫວັງສົມ ແລະ ຖຸມື້ອຍ ມູລຄືລົບ ບຣຣາວິກາຣ). ພຣະນະກ. ແສງຮູກກາຣີມົມ.
- ຄະນະກາຣມກາຣັດພິມພົກສາຮາທາງປະວັດຄາສຕຣ. 2513. ປະຊຸມຄີລາຈາກກົກກາກທີ 4. ກຽມເທິງ: ສຳນັກ
ນາຍກັບມຸນຕີ.
- ຈິຕຣ ກຸມືສັກຕິ. 2519. ຄວາມເປັນມາຂອງຄຳສຍາມ ໄທຍ ລາວ ຂອມ ແລະ ລັກຊະນະທາງສັງຄມຂອງຊື່ອໜ້າຫາດ.
ກຽມເທິງ: ມຸລນິໂຄຮກກາຣຕໍາຮ່າງ ສາມາຄມສັງຄມຄາສຕຣແກ່ປະເທດໄທ
ເດືອນພານ. 1989 (2532). “ບທວີເຄຣະໜ້າວ່າດ້ວຍໝາຍໜ້າໃຫຍ້ພົມພັນມາທາງເຕີຮົມ 7 ດັ່ງ”. ວາງສາວ
ຮຽມຄາສຕຣ, 16(3): 45-55.
- ດຳຮັງຮາ້ານຸກາພ, ສມເດືຈພຣະເຈົ້າບຣມວົງສົມເຂອກມພຣະຍາ. 2492. ແສດງບຣຍາພງຄວາມສຍາມ. ພຣະນະກ:
ໂຮງພິມພົກສາ.
- ເຕີມ ວິກາຄພຈນກິຈ. 2530. ປະວັດຄາສຕຣອີສານ. ກຽມເທິງ: ສາມາຄມສັງຄມຄາສຕຣແກ່ປະເທດໄທ.
- ທັກສິນ ອິນທໂຍ່າ. 2534. ໄກສື່ອເຈົ້າຄື່ອມໆແມ່ນ້ຳເຈົ້າພຣະຍາແລະ ດ້ານຂວານທອງ ເມື່ອ 2,000 - 3,000 ປຶກອົນ:
ກຽມເທິງ: ສຳນັກພິມພົກສາ.
- ນະຄ ພັນເຊີ້ນຮັງສົມ. 2520. ປະຊຸມຄີລາຈາກກົກກາກທີ 1 ຈາກສູໂຂ້ທໍ. ມາຮວິທາລັບຄຣິນກຣວິໂຣນ ພິຊຸໂລກ:
ສູນຍໍສູໂຂ້ທັກສິນ.
- ປະຊາກິຈກຣຈັກ, ພຣະຍາ. 2462. ວ່າດ້ວຍກາໜາຕ່າງ ຖ້າ ໃນສຍາມປະເທດ. ພິມພົກສິນສົມໃນເງານພຣະຮາຊ
ທານເພລິງສພ ປະວິບຸລຍົງພັດນາກ. ກຽມເທິງ: ໂຮງພິມພົກສາພິພັດນາກ.
- ປະກາຕີຣີ. 2478. ວິເຄຣະໜ້າເຮືອງເມື່ອໄກເດີມ. ພຣະນະກ: ໂຮງພິມພົກສິນທີ.
- ປະເສຣີຖີ ແລ້ວ ນະຄ. 2530. “ປະວັດຄາສຕຣສມັກກ່ອນໄທຢູ່ເຂົ້າມາໃນເອເຊີຍອາຄານໝີ”. ໃນ ດັກໄທຍອຸ່ງທີ່ໃຫນບ້າງ
(ສຸຈິຕິຕ ວົງໝ່ເທສ ບຣຣາວິກາຣ). ກຽມເທິງ: ສຳນັກພິມພົກສິນທີ່ສັນນະມົມ. ທັນ 2-9
ພງຄວາມດາລ້ານໜ້າ. ປະຊຸມພງຄວາມກົກກາກທີ 1.
- ມານິຕ ວັລລິໂຄມ. 2521. ສູວຣະນຸກົມອູ້ທີ່ໃຫນ. ກຽມເທິງ: ສຳນັກພິມພົກສິນກາເວກ.
- ຮັດນປ້ງໝາເກຣະ, ພຣະ. 2510. ຂິນກາລມາລືປກຮົນ (ຮ.ຕ.ທ. ແສງ ມນວິຖູຮ ເປີຍິ່ງ ແປລ). ພິມພົກສິນແດ່
ນາຍກີ ນິມມານເໜີນທີ່ ເນື່ອໃນເງານເປີດຕິກອນໄຟ້ພິເສດນິມມານເໜີນທີ່-ຊຸດິມາ, ໂຮງພຍາບາລຸນຄຣເຊີຍໃໝ່,

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เรืองเดช บันเขื่อนขิตย์. 2531. ภาษาถิ่นตระกูลไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
หน้า 1-152.

วิจิตรมาตรา, หลวง. 2510. หลักไทย. พระนคร: สำนักพิมพ์สาส์นสรรค์.

วิจิตรราวกการ, หลวง. 2513. งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย. พระนคร: โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก.

วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2525. “บรรพบุรุษของคนไทยมาจากไหน”. รวมบทความประวัติศาสตร์, 5 (มิถุนายน): 1-53.

สุจิตต์ วงศ์เทศ. 2527. คนไทยไม่ได้มาจากไหน? กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจ้าพระยา.

_____, 2529. คนไทยอยู่ที่นี่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม.

_____, 2530. คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม.

สุด แสงวิเชียร. 2519. “รายงานขั้นตอนถึงลักษณะของโครงการดูกมนุษย์สมัยใหม่ ที่พบที่หมู่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี”. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ, 3 (มิถุนายน): 34-35.

อนุมานราชธน, พระยา. 2513. เรื่องของชาติไทย. พระนคร. ประจำชีวิทยา.

ภาษาต่างประเทศ :

Bernatzik, H.A. and Bernatzik, E., 1951. *The Spirits of the Yellow Leaves*. London: Robert Hale Limited.

Chakraborty, R. 1992 "Multiple alleles and estimation of genetic parameters: computation estimates showing involvement of all alleles". *Genetics*, 130(1): 231-234.

Chamberlain, J.R., 1972. "The origin of the southwestern Tai". *Bulletin des Amis du Royaume Lao*, 7-8: 223-243.

_____, 1975. "A new look at the history and classification of the Tai languages". In *Studies in Tai Linguistics in Honour of William J. Gedney*. Bangkok: Central Institute of English Language, Office of State Universities.

Chou Ta Kuan, 1967. *Notes on the Customs of Cambodia*. Bangkok: Social Science Association Press.

Coedes, G, 1924. *Recueil des Inscriptions du Siam I, Inscription de Sukhodaya*. Bangkok: Bibliotheque Vajiranana Service Archaeologique.

- _____, G., 1968. *The Indianized States of Southeast Asia* (edited by W.F. Vella and translated by S.B. Cowing). Kuala Lumpur: University of Malaya Press.
- Condominas, G. 1990. *From Lawa to Mon, from Saa' to Thai*. Canberra: The Australian National University.
- Dodd, W.C., 1923. *The Tai Race, Elder Brother of the Chinese*. Iowa: Cedar Rapids.
- Gedney, W.J., 1965 (2508). "Review of J. Marvin Brown, from ancient Thai to modern dialects".
สั่งคมศาสตร์ปริทัศน์ 3(2): 107-112.
- Higham, C.F.W. 1989. *The Archaeology of Mainland Southeast Asia*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LeBar, F.M., Hickey, G.C. and Musgrave, J.K., 1964. *Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia*. New Heaven: Human Relations Area Files Press.
- Mielke, J.H. and Crawford, M.H., 1980. *Current Developments in Anthropological Genetics* (Vol. 1: Theory and Methods). New York: Plenum Press.
- Mote, F.W., 1964 (2507). "Problems of Thai prehistory". สั่งคมศาสตร์ปริทัศน์ 2(2): 110-019.
- _____, 1966 (2509). "Symposium on the prehistory of the Thai people". สั่งคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ 3: 26.
- Nimmanahaeminda, K., 1965. "Put vegetable into baskets, and people into towns". In *Ethnographic Notes on Northern Thailand* (edited by L.M. Hanks, J.R. Hanks and L. Sharp). New York: Southeast Asian Program, Department of Asian Studies, Cornell University, Data Paper No. 58.
- Parker, E.H., 1891. "The Early Laos and China". *China Review*, 19(2): 67-106.
- Poolsuwan, S., 1991. *Malaria and the Evolution of Human Beta-Globin Polymorphisms in Southeastern Asia*. Unpublished Ph.D. dissertation, The University of Michigan, Ann Arbor.
- _____, et al. 1994. Analysis of genetic differentiation among populations in Thailand, with particular reference to the evolution of hemoglobin E. In Press.
- Terrein de la Couperie. 1885. "The Cradle of the Shan Race". In *Among the Shans*. London.
- Wood, W.A.R., 1959. *A History of Siam*. Bangkok: Chalermnit Bookshop.